

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Vývoj světové ekonomiky v období 2007 – 2011

Development of the world economy in years 2007 to 2011

Daniel Sedláček

Cheb 2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Daniel SEDLÁČEK**
Osobní číslo: **K10B0423P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management obchodních činností**
Název tématu: **Vývoj světové ekonomiky v období 2007 - 2011**
Zadávací katedra: **Katedra marketingu, obchodu a služeb**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Charakterizujte vývoj světové ekonomiky v období 2007 - 2011.
2. Uveďte faktory, které ovlivnily vývoj světové ekonomiky v uvedeném období a zhodnoťte jejich význam.
3. Načrtněte perspektivy dalšího vývoje světové ekonomiky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **40 - 60 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- **CIHELKOVÁ, Eva a kol.** *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje. Vyd. 1.* Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-155-0
- **HODAČ, Jan, KOTRBA, Tomáš.** *Učebnice globalizace. 1. vyd.* Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-33-4
- **ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona.** *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře.* Grimmus, 2010. ISBN 978-80-87461-01-3

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Hana Kunešová

Katedra marketingu, obchodu a služeb

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2013**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

L.S.

Doc. Ing. Petr Cimler, CSc.
vedoucí katedry

V Chebu dne 31. října 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

„Vývoj světové ekonomiky v období 2007 - 2011“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Chebu dne

.....

Podpis autora

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Ing. Haně Kunešové za její cenné rady, připomínky, ochotu a čas věnovaný mým dotazům.

Obsah

0	ÚVOD	7
1	CÍL A METODIKA PRÁCE.....	8
1.1	Cíl práce	8
1.2	Metodika práce.....	8
2	CHARAKTERISTIKA VÝVOJE SVĚTOVÉ EKONOMIKY V OBDOBÍ 2007 – 2011	9
2.1	HDP.....	9
2.1.1	Vývoj HDP	11
2.2	Inflace.....	13
2.2.1	Vývoj inflace.....	14
2.3	Trh práce a nezaměstnanost	16
2.3.1	Vývoj nezaměstnanosti	18
3	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VÝVOJ SVĚTOVÉ EKONOMIKY V UVEDENÉM OBDOBÍ	20
3.1	Globalizace.....	20
3.2	Americká hypoteční krize	23
3.2.1	Trh nemovitostí a hypotéky (realitní bublina)	24
3.3	Dluhová krize v Řecku.....	27
3.4	Dluhová krize v Eurozóně.....	28
3.5	Katastrofa v Japonsku	29
3.6	Mezinárodní měna.....	31
3.7	Ropa	33
3.7.1	Vývoj ceny ropy.....	34
3.7.2	Dopady na světovou ekonomiku.....	37

3.8	Zemědělské suroviny a potraviny	39
3.8.1	Vývoj cen zemědělských surovin a potravin	39
3.8.2	Dopady na světovou ekonomiku.....	41
4	PERSPEKTIVY SVĚTOVÉ EKONOMIKY PO ROCE 2011	43
5	ZÁVĚR	46
6	SEZNAM TABULEK	48
7	SEZNAM OBRÁZKŮ	49
8	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	50
9	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51
9.1	Tištěné zdroje	51
9.2	Elektronické zdroje	51
10	ABSTRAKT	55
11	ABSTRACT	56

0 ÚVOD

Světová ekonomika je v několika posledních letech velice často diskutovatelným pojmem, zejména z důvodu nedávné světové finanční krize. V současné době je globální ekonomika propojeným sociálně ekonomickým systémem a proto světová ekonomika a její vývoj ovlivňuje život každého z nás, ať už bohatého či chudého obyvatele této planety.

Téma mé bakalářské práce je Vývoj světové ekonomiky v období 2007 – 2011. Dané téma jsem si zvolil zejména proto, že jsem chtěl proniknout hlouběji do této problematiky a poznat důvody právě takového vývoje světové ekonomiky, jaký nastal v letech 2007 – 2011.

1 CÍL A METODIKA PRÁCE

1.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit vývoj světové ekonomiky v období 2007 – 2011. Pro splnění tohoto cíle je nutné si určit, které nástroje nebo ukazatelé jsou důležité pro zhodnocení vývoje či aktuální situace světové ekonomiky. Dalším aspektem, na který se tato práce zaměřuje, jsou faktory, které ovlivnily vývoj světové ekonomiky v daném období. Závěrem práce autor nastíní perspektivy světové ekonomiky do budoucna.

1.2 Metodika práce

Má bakalářská práce s názvem *Vývoj světové ekonomiky v období 2007 – 2011* se skládá ze tří částí. Teoretické poznatky obsažené v této práci byly čerpány nejen z české, ale také i zahraniční bibliografie. Dále autor této práce pro získání informací využil internetové zdroje. Nejčastěji používanými knihou byla *Světová ekonomika – obecné trendy rozvoje* od Evy Cihelkové a kol. a publikace od Ilony Švihlíkové *Globalizace a krize – Souvislosti a scénáře*.

V úvodu první části, charakterizuje autor této práce pojem světová ekonomika. Dále se v tomto oddíle věnuje makroekonomickým ukazatelům, pomocí kterých se zjišťuje vývoj či aktuální stav ekonomiky jednotlivých států a celého světa. Tito ukazatelé jsou zde charakterizováni a je znázorněn jejich vývoj.

O faktorech, které ovlivnily vývoj světové ekonomiky v období 2007 – 2011, autor informuje v druhé části bakalářské práce. Charakterizuje zde jejich vznik, průběh a dopady na světovou ekonomiku.

Ve třetí části se s odkazem na předchozí vývoj nachází perspektivy dalšího vývoje světové ekonomiky, zaměřené především na světový HDP, nezaměstnanost a ceny komodit.

V závěru bakalářské práce autor přinese stručné shrnutí.

2 CHARAKTERISTIKA VÝVOJE SVĚTOVÉ EKONOMIKY V OBDOBÍ 2007 – 2011

Světová ekonomika označuje ekonomiku, která je zakládána na ekonomikách všech států světa. Tento pojem má různé charakteristiky. Podle Evy Cihelkové jde o vědní či studijní obor. Eva Cihelková definuje světovou ekonomiku ve své publikaci *Světová ekonomika obecné trendy rozvoje* následovně: „Světová ekonomika je tedy reálný sociálně ekonomický systém, který tvoří různé prvky a vazby mezi nimi (zejména toky zboží a služeb, peněz a kapitálu, práce a informací vyplývající z mezinárodní dělby práce). Mezi hlavní prvky (subjekty) světové ekonomiky patří: národní státy, mezinárodní organizace, integrační seskupení, velké tržní subjekty (transnacionální korporace) apod. Mezi těmito subjekty existují různé vazby nebo toky ekonomické (tj. převážně obchodní, kapitálové, měnové), politické apod.“¹

K zjištění vývoje či aktuální situace světové ekonomiky se používají makroekonomičtí ukazatelé. Autor této práce bude pracovat se třemi ukazateli a to s hrubým domácím produktem, inflací a nezaměstnaností, neboť jsou těmi nejsledovanějšími.

2.1 HDP

Prvním a také nejsledovanějším makroekonomickým ukazatelem, který zachycuje ekonomickou vyspělost dané ekonomiky a úroveň národního hospodářství dané země, je hrubý domácí produkt (HDP). Podle Českého statistického úřadu je HDP definováno jako „peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky.“² Tomáš Pavelka ve své publikaci *Makroekonomie základní kurz, III. Vydání*, pojmenovává tento ukazatel následovně: „Hrubý domácí produkt je tržní hodnota veškerých finálních statků

¹ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, 273 s., Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

² Český statistický úřad: *Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013, Aktualizace dne 8. 2. 2012, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29

a služeb vyprodukováných v dané ekonomice za dané časové období.”³ Jinými slovy, vyjadřuje celkovou hodnotu toho, co bylo na určitém území za dané období vyprodukováno. Za toto určité období je myšleno nejméně čtvrtletí. V definici HDP je potřebné klást velký důraz na spojení „veškerých finálních statků a služeb”. Do celkového HDP je zahrnuta jen hodnota finálních statků, sloužících ke konečné spotřebě, investicím nebo vývozu. Při výpočtu HDP nesmí dojít k tzv. dvojímu započítávání. K dvojímu započítání dojde tehdy, když hodnotu některé služby nebo statku zahrneme do výpočtu několikrát. Může k tomu dojít kupříkladu při započítání knihy. Do HDP byla již započítána hodnota knihy, a proto dále do HDP nelze zanést i hodnotu papíru. Došlo by tím k nadhodnocení HDP. Finální statky a služby jsou vyjádřeny v cenách, které platí kupující neboli v tržních cenách. Je nutné si uvědomit, že pro zařazení statku či služby do HDP daného státu není prvořadé, zda byl vyroben rezidenty či nerezidenty, ale že musí být vyroben na území daného státu.⁴

HDP lze měřit několika metodami se stejným výsledkem, kterými jsou:

- výdajová metoda
- výrobní metoda
- důchodová metoda

U výdajové metody se HDP vypočítá tím způsobem, že sečteme všechny výdaje vynaložené na finální statky a služby. Mezi tyto výdaje se zahrnují výdaje domácností na spotřebu (C), výdaje na investice (I), výdaje vlády na nákupy výrobků a služeb (G) a čistý export (NX), který nám vznikne rozdílem exportu a importu. Výsledný vzorec pro výpočet HDP pomocí výdajové metody vypadá takto:

$$\text{HDP} = C + I + G + \text{NX} \quad (1)$$

Hrubý domácí produkt se při použití výrobní metody získá součtem přidaných hodnot na jednotlivých stupních výroby. U metody důchodové je zjištění výsledku HDP dán součtem mezd (včetně dalších nákladů na zaměstnance), renty, úroky, zisky, znehodnocení kapitálu, nepřímé daně zmenšené o dotace.⁴

³ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, [Slaný]: Melandrium, 2007, xxxvi, s. 17., ISBN 978-80-86175-58-4.

⁴ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, [Slaný]: Melandrium, 2007. Xxxvi, 278 s., ISBN 978-80-86175-58-4.

HDP může mít dvojí podobu, a to nominální a reálný. Kdežto celková hodnota nominálního HDP je zjišťována pomocí nynějších tržních cen daného období tzv. cenami běžného období, reálný HDP bere při měření hodnoty produkce za dané období na zřetel stálé ceny, neboli ceny výchozího (základního) roku a zachycuje pouze vývoj fyzického objemu produkce. Odchylka reálného od nominálního HDP v jednotlivých obdobích je zapříčiněna změnou cen. Pro vyloučení této odchylky je používán tzv. deflátor HDP, který je definován následovně:

$$\text{deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálné HDP}} \times 100$$

Jelikož je HDP uváděn v monetárních hodnotách, byly by výsledky srovnání celkových HDP států velmi zkreslené. Z tohoto důvodu se celková hodnota vydělí počtem obyvatel, čímž získáme tzv. HDP na hlavu.⁵

2.1.1 Vývoj HDP

Tab. č. 1: Vývoj HDP, 2007 - 2011 (v %)

Region/ skupina zemí/ země	2007	2008	2009	2010	2011
Svět	5,4	2,8	-0,6	5,1	3,8
Vyspělé země	2,8	0,1	-3,5	3,0	1,6
USA	1,9	-0,3	-3,1	2,4	1,8
EU	3,0	0,4	-4,4	2,0	1,4
Japonsko	2,2	-1,0	-5,5	4,5	-0,8
Rozvojové země	8,7	6,1	2,7	7,4	6,2
Čína	14,2	9,6	9,2	10,4	9,2
Indie	10,0	6,9	5,9	10,1	6,8

Zdroj: Vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: *International Monetary Fund: World economic outlook (WEO)* [online]. Publikováno 9. 10. 2012. [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>

Jak je možné vidět z tabulky č. 1, jediný pokles světového HDP v období 2007 – 2011 nastal v roce 2009 a to o 0,6 procentního bodu. Vyspělé země prožily největší propad světového produktu v celém poválečném období. Americká hypoteční krize, která

⁵ *Wiki knihovna. HDP* [online]. Praha: wiki knihovna.cz, 2013. [cit. 12. 4. 2013]. Dostupné z: <http://wiki.knihovna.cz/index.php?title=HDP>

vypukla v roce 2006, měla největší podíl na vývoji HDP. Nejvíce zasáhla USA, EU a Japonsko. Více o této krizi píše autor v kapitole 2.2. K největšímu poklesu HDP došlo v Japonsku (-5,5%) a v EU, kde pokles činil 4,4%. Hloubka recese nabyla největší síly v první polovině roku 2009, kdy se dle sezónní korekce údajů HDP prohloubila v zemích EU-27 o 5,1 %, v Japonsku o 8,4 % a v USA o 3,9 %. Celková hodnota HDP ve vyspělých zemích poklesla o 3,5%. Délka recese byla odlišná v jednotlivých zemích, ale v průměru trvala 4 až 5 čtvrtletí. V těchto zemích bylo nutné omezit výdaje z veřejných rozpočtů, neboť byla potřeba hradit státní zakázky. To vedlo ke snížení výdajů veřejného i soukromého sektoru. Státní rozpočty tak hledaly nové způsoby získání příjmů. Důsledkem bylo zpomalení hospodářského růstu, což se odrazilo ve zpomalení růstu rozvinutých zemí. USA se po roce 2009 vyvíjela růstově pozitivněji než Evropa, neboť politika ve Spojených státech amerických kladla větší důraz na podporu ekonomického růstu než na úspory.

Tab. č. 2: Vývoj objemu světového obchodu zboží a služeb, 2007 - 2011 (v %)

Region/skupina zemí	2007	2008	2009	2010	2011
Svět	7,8	3,0	-10,4	12,6	5,8
Vyspělé země					
export	6,7	2,2	-11,3	12,0	5,3
import	5,3	1,0	-11,9	11,4	4,4
Rozvojové země					
export	9,9	3,9	-7,6	13,7	6,5
import	14,9	8,6	-8,3	14,9	8,8

Zdroj: Vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: *International Monetary Fund: World economic outlook (WEO)* [online]. Publikováno 9. 10. 2012. [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>

Tahounem růstu světové ekonomiky se v několika posledních letech stávají rozvíjející se a rozvojové země. Propad světového HDP nebyl tak velký díky rozvojovým zemím, ve kterých došlo k zpomalení růstu HDP, ale ne k jeho poklesu. Jedná se o státy jihovýchodní Asie a Latinské Ameriky, především Číny, Indie a Brazílie. Ekonomiky Číny a Indie raketově rostly, došlo jen k mírnému zpomalení v letech 2008 a 2009. V předkrizovém roce 2007 vzrostla ekonomika Číny o 14,2%. V dalším roce však došlo ke zpomalení rozkvětu ekonomiky a HDP vzrostl „jen“ o 9,6%. Ekonomiky některých států Asie a Latinské Ameriky reagovaly na krizi v Evropě a měly obavy z poklesu exportního potenciálu. V objemu světového obchodu zboží a služeb došlo opravdu

v roce 2009 k ohromnému poklesu a to o 10,4%, což je zřejmé z tabulky č. 2. Tento propad byl zapříčiněn omezením výdajů jednotlivých ekonomik a to i ekonomik rozvojových zemí. Největší utlumení obchodu nastalo samozřejmě ve vyspělých zemích, neboť těchto zemí se krize dotkla nejvíce.

K oživení ekonomiky došlo v roce 2010 a pokračovalo i v roce 2011. Na obnovení ekonomiky se podílel rostoucí zahraniční obchod, především v rozvíjejících se zemích, které táhly i průmyslovou produkci. Mezi jednotlivými zeměmi však stále přetrvávají vážné rozdíly v ekonomické výkonnosti.

2.2 Inflace

Dalším makroekonomickým ukazatelem je inflace. Míra inflace zasahuje do každodenního života lidí, převážně negativně, a proto budí pozornost jak mezi ekonomy, tak i mezi obyčejnými lidmi. Tomáš Pavelka definuje inflaci ve své knize *Makroekonomie: základní kurz* takto: „Inflace znamená růst všeobecné cenové hladiny.”⁶ Všeobecná cenová hladina je chápána jako průměrná cenová hladina v ekonomice. Její vývoj se promítá do cen všech statků a služeb. Neznamená to však, že pokud míra inflace roste, tak porostou ceny všech statků a služeb. V průměru budou ceny růst, ale hodnoty některých statků a služeb mohou stagnovat či dokonce může dojít k jejich poklesu. Obecně je možné říci, že při růstu míry inflace klesá kupní síla peněz, což znamená, že za totožné množství peněz si může člověk koupit méně. Opačným jevem inflace je deflace. Pokud nastane deflace, znamená to, že dochází k poklesu celkové hladiny ceny. Dalším pojmem v oblasti inflace je desinflace, která označuje pokles míry inflace. Dále dělíme inflaci podle závažnosti a to na inflaci mírnou, pádivou a hyperinflaci.⁷

Pro výpočet všeobecné cenové hladiny jsou používány tři základní cenové indexy. Těmito indexy je index spotřebitelských cen (CPI), index cen výrobců (PPI) a deflátor hrubého domácího produktu. Nejpoužívanějším z těchto tří indexů je index spotřebitelských cen. Každý měsíc jsou zjišťovány ceny statků a služeb, které jsou zaevidovány v určitém koši podle výdajů průměrné domácnosti v určitém roce.

⁶ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, [Slaný]: Melandrium, 2007, xxxvi, s., 135. ISBN 978-80-86175-58-4.

⁷ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, [Slaný]: Melandrium, 2007, xxxvi, 278 s., ISBN 978-80-86175-58-4.

U indexu cen výrobců monitoruje Český statistický úřad například index cen průmyslových výrobců, index cen stavebních prací, index cen zemědělských výrobců atd. Ačkoliv PPI pracuje na stejném způsobu, jako CPI, koše indexu cen výrobců však obsahují jiné skupiny statků a služeb.⁶

2.2.1 Vývoj inflace

Vývoj inflace ovlivňuje několik faktorů. Tyto faktory mají svůj původ na straně poptávky a nabídky neboli poptávkou inflaci, nabídkou inflaci a setrvačnou inflaci. Poptávková inflace je zapříčiněna zvýšením poptávky. K navýšení poptávky může dojít pomocí růstu vládních výdajů, růstu investičních výdajů firem, růstu spotřebních výdajů domácností či zvýšení čistého exportu. Nabídkové inflaci se také říká nákladová, neboť díky zvyšujícím se nákladům budou firmy ochotné nabízet stejné množství statků a služeb jen za vyšší ceny.⁸

Jak už bylo řečeno, inflace zasahuje do každodenního života každého člověka. Největší hrozbou inflace představuje nejistota v jejím vývoji. V případě nízké či stabilní inflace, a pokud odpovídá očekáváním podniků a spotřebitelů, nezpůsobuje těmto subjektům velké problémy. Pokud však míra inflace kolísá, což znamená, že změny cen často a značně kolísají, má tento jev negativní dopady jak pro podniky, tak pro spotřebitele. Dochází tím k neochotě investovat a spořit, což vede k neefektivnosti na trhu. K hlavním dopadům inflace zcela určitě patří postupné snižování hodnoty peněz. Pokud příjmy domácností nerostou stejným tempem jako míra inflace, dochází k poklesu kupní síly a tím pádem si nemohou dovolit nakupovat tolik zboží co dříve. Tento proces nemá dopad jen na domácnosti, ale také na podniky a vlády. Mají-li podniky prosperovat a růst, potřebují výhodné hospodářské poměry v podobě nízké a stabilní inflace. Ve většině případů své investice a činnosti plánují s předstihem několika let, a jestliže dojde k rapidnímu nárůstu míry inflace, může vést k tomu, že si podniky nebudou moci dovolit pořídit to, co si plánovaly pořídit, přestože v předešlých letech na tento nákup měly dostatek financí. Z tohoto důvodu jsou podniky mnohem opatrnější. Podnikatelé

⁸ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, [Slaný]: Melandrium, 2007, xxxvi, 278 s., ISBN 978-80-86175-58-4.

snižují vlastní konkurenceschopnost, neboť nemají chuť riskovat a jsou méně ochotní investovat do budoucnosti. To má nepříznivý vliv na zaměstnanost a hospodářský růst.⁹

Hrozba inflace v dopadu raketového růstu cen ropy a jiných komodit v roce 2007 a prvních dvou čtvrtletích roku 2008 byla zažehnána prudkým propadem světových cen komodit a snížením poptávky ve druhé polovině roku 2008 a během roku 2009. Cena ropy, která dosáhla svého maxima v polovině roku 2008 (143 USD), klesla na konci tohoto roku na necelých 40 USD. To samozřejmě vedlo k poklesu poptávky, což mělo za následek zřejmý propad míry inflace z 9,0 % v roce 2008 na 2,9 % v roce následujícím. Tento vývoj je možné shlédnout v tabulce č. 3. Ve státech USA, Japonsko a Čína došlo i k úbytku spotřebitelských cen. V tomto okamžiku hrozilo nebezpečí deflace. Míra inflace, která je měřena pomocí indexu spotřebitelských cen, se dostala do kladných hodnot v roce 2010, což bylo zapříčiněno oživením poptávky. V roce 2011 došlo k velkému zrychlení inflace, za které bylo z velké části zodpovědné oživení ekonomické aktivity a poptávky a zvýšená cena ropy a dalších komodit (zejména potravin a zemědělských surovin). O komoditě v podobě ropy a její ceně autor informuje v kapitole 2.7 a o zemědělských surovinách a potravinách v kapitole 2.8.

Tab. č. 3: Vývoj spotřebitelských cen, 2007 - 2011 (v %)

Region / skupina zemí / země	2007	2008	2009	2010	2011
Svět	5,1	9,0	2,9	3,6	5,0
Vyspělé země	2,2	3,4	0,1	1,5	2,7
USA	2,9	3,8	-0,4	1,6	3,1
EU	2,1	3,3	0,3	1,6	2,7
Japonsko	0,1	1,4	-1,3	-0,7	-0,3
Rozvojové země	6,5	9,3	5,1	6,1	7,2
Čína	4,8	5,9	-0,7	3,3	5,4
Indie	6,4	8,4	10,9	12,0	8,9

Zdroj: Vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: *International Monetary Fund: World economic outlook (WEO)* [online]. Publikováno 9. 10. 2012. [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>

⁹ *Evropská komise. Hospodářské a finanční věci: Důsledky inflace* [online]. [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/consequences_cs.htm

V zemích Latinské Ameriky a v rozvíjející se Asii se udržuje vysoký růst míry inflace, jelikož neprošla recesí. V rozvíjejících se zemích v roce 2009 došlo k velkému propadu spotřebitelských cen, ale stále se míra inflace pohybovala ve vysokých hodnotách. V dalších letech spotřebitelské ceny rostly a to v roce 2010 o 1,0 %, oproti roku 2009 a v roce 2011 dokonce o 1,1 % na hodnotu 7,2 %

2.3 Trh práce a nezaměstnanost

Trh práce a nezaměstnanost je důležitým předmětem zkoumání, neboť ovlivňuje stav společnosti a je jedním z největších problémů světových ekonomik. Na trhu práce je práce prodávána v podobě výrobního faktoru. V podstatě trh práce je místem, v němž se střetává poptávka po práci s nabídkou práce, přičemž předmětem koupě a prodeje nejsou jednotlivé osoby, ale jejich pracovní síla. Z toho vyplývá, že na trhu práce působí dva subjekty a to podnik a uchazeč o práci. Trh práce je možné rozčlenit na několik druhů trhu a to na trh vnitřní a vnější. Pokud jde o místo, ve kterém se střetává nabídka práce tvořená stávajícím firemním zaměstnancem poptávka po práci ze strany firmy, jedná se o vnitřní trh. V případě nabídky práce zastupující jednotlivci, kteří mohou ihned či v krátké době nastoupit na nová pracovní místa a poptávkou po práci ze strany firem, se jedná o vnější trh práce.

Důležité je si nejdříve objasnit, kdo je vůbec nezaměstnaný. Obyvatelstvo se dělí do dvou skupin a to na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Do skupiny ekonomicky neaktivních se řadí důchodci, studenti, osoby mladší 15-ti let či matky na mateřské dovolené. Skupina ekonomicky aktivních se dále člení na zaměstnané a nezaměstnané. Zaměstnaní jsou definováni jako „osoby, které jsou starší 15-ti let a mají placené zaměstnání, nebo jsou zaměstnány ve vlastním podniku.”¹⁰ Za nezaměstnané jsou považovány osoby, které jsou starší 15-ti let a splňují tři podmínky. Těmito podmínkami jsou aktivní hledání práce (např. přes zprostředkovatele práce, prostřednictvím inzerátů atd.), schopnost nastoupit do práce nejpozději do 14 dnů a nesmějí mít zaměstnavatele anebo být sebezaměstnané.¹¹

¹⁰ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, [Slaný]: Melandrium, 2007, xxxvi, s. 117., ISBN 978-80-86175-58-4.

¹¹ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání. [Slaný]: Melandrium, 2007, xxxvi, 278 s., ISBN 978-80-86175-58-4.

K zjištění stavu nezaměstnanosti určité země a jejímu následnému porovnání vůči ostatním státům se používá míra nezaměstnanosti. Toto míru Tomáš Pavelka definuje následovně: „*Míra nezaměstnanosti je procento nezaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva*”¹² Míra nezaměstnanosti v procentech se dosáhne pomocí toho vzorce:

$$u = \frac{U}{L + U} * 100$$

kde: u ... míra nezaměstnanosti

U ... počet nezaměstnaných

L ... počet zaměstnaných

Po definování trhu práce, pojmu nezaměstnaný, míry nezaměstnanosti a jejího způsobu výpočtu, se autor této práce přesune k členění nezaměstnanosti. Ze stránky příčiny se dle ekonomické teorie dělí nezaměstnanost na tři základní typy, kterými jsou frikční, strukturální a cyklická. K vzniku frikční nezaměstnanosti dochází v případě, že zaměstnanec sám opustí dosavadní pracovní místo či dostane výpověď a vyhledává si nové zaměstnání. Také sezónní nezaměstnanost, což je případ zemědělství a stavebnictví, se zařazuje do tohoto druhu nezaměstnanosti. U frikčně nezaměstnaného člověka je typické, že je nezaměstnaný jen dočasně. V každém případě tento druh nezaměstnanosti bude vždy existovat z důvodu neustálého pohybu v ekonomice. Strukturální nezaměstnanost je zapříčiněna strukturálními změnami v ekonomice. Jelikož neustále dochází k potlačení nějakých odvětví a k expandaci jiných odvětví, pracovníci z utlumených odvětví nemusejí mít požadovanou kvalifikaci, která by byla potřeba v rozvíjejících se odvětvích. Příčiny strukturální nezaměstnanosti se dají hledat v kvalifikačním nebo místním nesouladu mezi poptávkou a nabídkou práce. A nakonec cyklická nezaměstnanost. Ta je spojena s cyklickým vývojem ekonomiky. V období recese, při které hrubý domácí produkt klesá, narůstá počet nezaměstnaných. V době expanze nastává opačný jev, hrubý domácí produkt se zvyšuje a míra nezaměstnanosti klesá. Kdežto strukturální nezaměstnanost se dotkne jen některých odvětví, cyklická nezaměstnanost postihuje všechny sektory v ekonomice.¹³

¹² PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, [Slaný]: Melandrium, 2007, xxxvi, s. 117., ISBN 978-80-86175-58-4.

¹³ PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, [Slaný]: Melandrium, 2007, xxxvi, 278 s., ISBN 978-80-86175-58-4.

2.3.1 Vývoj nezaměstnanosti

Tab. č. 4: Nezaměstnanost ve vybraných zemích, 2007 - 2011 (v %)

Země	2007	2008	2009	2010	2011
USA	4,6	5,8	9,3	9,6	8,9
Japonsko	3,9	4,0	5,0	5,0	4,5
Španělsko	8,3	11,3	18,0	20,1	21,6
Německo	8,6	7,5	7,7	7,1	5,9

Zdroj: Vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: The World Bank: Unemployment, total (% of total labor force), [online]. The World Bank Group, 2013. [cit. 15. 4. 2013]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS>

Jak je zřejmé z tabulky č. 4, recese světové ekonomiky zapříčinila pokles zaměstnanosti a vzrostla nezaměstnanost, která představuje velice vážný sociální a ekonomický problém. Ztráta pracovních míst, což vede i ke ztrátě celkových příjmů domácností, měla za následek snížení spotřeby domácností a byla jednou z příčin poklesu HDP. Došlo ke zhoršení v oblasti splácení dluhů, především u hypoték. Oslabení splácení dluhů přispělo ke zvýšení ztrát bank a narušilo stav trhu s nemovitostmi. Nepříznivý vliv měla narůstající nezaměstnanost na veřejné rozpočty. Mladí lidé jsou intenzivně zasaženi nezaměstnaností, což dává v sázku sociální soudržnost země. Ačkoliv je stav trhu práce v jednotlivých zemích odlišný, nárůst nezaměstnanosti byl značný a její pokles bude velice pomalý. Kdežto v rozmezí let 2000 – 2008 byla míra nezaměstnanosti v USA na nižší úrovni než v Evropě, v době recese nastal obrat. Nárůst nezaměstnanosti v USA byl enormní a v březnu 2011 se míra nezaměstnanosti vyhoupla na stejnou hodnotu jako v Evropě. V dalších měsících se míra nezaměstnanosti v USA vyvíjela směrem dolů. Na konci prvního čtvrtletí roku 2011 se nacházela na hodnotě 8,8%. V Evropské unii tento ukazatel stagnoval a jeho hodnota zůstala na úrovni 9,7%.

Nejhorší situace v oblasti nezaměstnanosti byla ve Španělsku. Ve druhém pololetí roku 2008 zkolabovala španělská ekonomika do recese, neboť byla tvrdě poškozena globální finanční krizí, o které autor více píše v kapitole 2.2. Míra nezaměstnanosti se ve Španělsku vyšplhala na 20,1%. Z důvodů vysokých rozpočtových schodků, musela španělská vláda přijmout bolestivá úsporná opatření. Došlo tak ke ztrátě milionů pracovních míst, což se dotklo především lidí do 25 let. K navyšování nezaměstnanosti dále přispívají reformy trhu práce, které zaměstnavatelům ulehčily propouštění pracovníků. Jehož následovníkem bylo Lotyšsko a Litva, jejichž nezaměstnanost se v roce 2010 pohybovala kolem 17%. Jednou z mála zemí, ve které nedošlo k navýšení

nezaměstnanosti ba naopak k poklesu, je Německo. Zde se míra nezaměstnanosti propadla z původních 7,7% v roce 2009 na 7,1% v roce 2011. Tato skutečnost byla způsobena silným oživením ekonomické aktivity. Dále se na takovém vývoji podílel fakt, že většina společností nepropouštěla své pracovníky, ale měli snahu je udržet na zkrácený úvazek.

3 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VÝVOJ SVĚTOVÉ EKONOMIKY V UVEDENÉM OBDOBÍ

Vývoj světové ekonomiky je ovlivněn mnoha faktory. Jde o faktory ekonomické, sociální či přírodní. Na světovou ekonomiku z velké části působí proces globalizace. Dále byla ovlivněna americkou hypoteční krizí, dluhovou krizí v Řecku a následně vypuknutou krizí v Evropské unii a v neposlední řadě nepříjemnou katastrofou v Japonsku. Také ceny ropy, zemědělských surovin a potravin a vývoj mezinárodní měny mají vliv na rozvoj světové ekonomiky.

3.1 Globalizace

K vývoji světové ekonomiky přispívá mnoho procesů a faktorů, jejichž průběh zásadně působí na jednotlivé subjekty světové ekonomiky i profil mezinárodních ekonomických vztahů. Mezi tyto procesy patří také globalizace. Je nepřehledné množství odlišujících se definic tohoto pojmu. Mikuláš Pichanič charakterizuje ve své publikaci *Mezinárodní management a globalizace* pojem globalizace tímto způsobem: „V zásadě se jedná o těsnější integraci zemí a obyvatel světa, která je způsobena enormním snížením nákladů na dopravu a komunikaci a odstraněním bariér pro volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a znalostí a v určité míře i lidí.”¹⁴ Nalezení faktické formulace je však velice těžké. Jan Hodač a Tomáš Kotrba definuje tento proces následovně: „nikým neřízený společenský ekonomický a politický proces, který vede k posilování vazeb mezi (takřka) všemi zeměmi dnešního světa.”¹⁵ Eva Cihelková definuje obecně ve své publikaci *Světová ekonomika obecné trendy rozvoje* tento fenomén takto: „Globalizace představuje mnohoúrovňový proces dynamických změn, při nichž klesá význam geografických vzdáleností a naopak se zvyšuje propojenost a závislost světa. V důsledku globalizace jsou jednotlivci i společnosti v jedné části světa ovlivňováni událostmi, rozhodnutími i aktivitami, které se odehrávají na opačném konci světa.”¹⁶ V nejobecnější rovině slovo

¹⁴ PICHANIČ, Mikuláš. *Mezinárodní management a globalizace*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 8., ISBN 80-7179-886-X

¹⁵ HODAČ, Jan a KOTRBA, Tomáš. *Učebnice globalizace*. 1. vydání, Brno: Barrister&Principal, 2011, 308 s., ISBN 978-80-87474-33-4.

¹⁶ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 47, Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

globalizace znamená zvyšující se propojování světa ve všech oblastech života lidí. Globalizace je souhrnem spousty různorodých procesů, které obsahují stránky ekonomické, sociální, kulturní a politické. Tyto jednotlivé procesy jsou vzájemně propojené a navzájem se podmiňují.¹⁷

Počátky globalizace sahají až do druhé poloviny 19. století. Eva Cihelková ve své publikaci *Světová ekonomika obecné trendy a rozvoje* rozděluje proces globalizace do tří základních období. První globalizační vlna (1870-1914), která byla nazývána obdobím internacionalizace, byla zapříčiněna sílicí industrializací. Tato etapa je charakterizována zvýšenou kapitálovou přemístitelností, prudkým ekonomickým nárůstem, ohromnou migrací pracovních sil a rostoucí otevřeností ekonomik. Masivní toky kapitálu podpořily prudký růst ekonomik nově zalidněných oblastí, především Kanady, USA, Argentiny a Austrálie.¹⁷

Druhá vlna globalizace, která je datována v letech 1950 až 1970, je vyznačována nárůstem kvantity a objemu výroby nadnárodních společností. S tímto zvýšením je spojeno rozšíření počtu pracovních míst a růst přímých zahraničních investic. Hlavním důvodem obnovení globalizačního procesu bylo posílení pozice USA ve světě a záporné zkušenosti během druhé světové války. Mezi motivy rychlého rozkvětu mezinárodních vztahů patřil technický pokrok ve sféře telekomunikační techniky a snížení výdajů na dopravu.¹⁷

Na přelomu 80. a 90. let započala třetí vlna globalizace, která trvá dodnes. Tato globalizační vlna byla vyvolána především geopolitickými změnami a rozpadem systémů centrálně plánovaných ekonomik ve východní a střední Evropě. Dalšími faktory, které přispěly k vývoji globalizace, byla deregulace, nové technologie a inovace, podniková globalizace a finanční globalizace. O deregulaci se jednalo zejména v oblastech dopravních, komunikačních a finančních služeb ve vyspělých zemích v popředí s USA. Vládní politiky zmírnily anebo zcela odstranily omezující přeshraniční transakce, což vyústilo k nárůstu mezinárodního obchodu a přímých zahraničních investic. Posílení konkurence v již uvedených oblastech bylo největším podnětem ke vzniku těchto opatření. Tím došlo ke snížení cen za současného nárůstu

¹⁷ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, 273 s., Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

nabízených služeb a jejich kvality. Díky novým technologiím a jejich inovacím došlo k enormnímu zlepšení dopravních, informačních a komunikačních technologií. To mělo za následek snížení nákladů na přepravu zboží, peněz a osob a nárůst celkové produktivity výrobních faktorů. Informační technologie umožňují uspořít čas a náklady a vedou k vytvoření nových příležitostí komunikace a rychlému rozšiřování nových informací a vědeckému pokroku. Podniková globalizace je spojena s mezinárodní produkcí transnacionálních korporací. Dále finanční globalizace je specifická ohromným růstem toků soukromého kapitálu v návaznosti s deregulací finančních trhů a rozkvětu nových informačních a komunikačních technologií. Tato globalizace měla za následek oslabení schopnosti národních vlád a centrálních bank samostatně vést monetární a fiskální politiku, efektivně ovlivňovat výši kurzů, apod.¹⁸

Jak už bylo řečeno, globalizace propojuje světové ekonomiky do jednotnějšího celku. Mění svět a světovou ekonomiku směrem k větší provázanosti jednotlivých ekonomických subjektů. Vazby těchto subjektů nejenom posiluje, ale také kvalitativně mění, popřípadě utváří jejich zcela nové podoby. Trhy, investice a mezinárodní vztahy jsou díky globalizaci stále méně určovány národními hranicemi. V důsledku liberalizace dochází k nárůstu nabídky a kvality zboží a služeb. Liberalizace obchodu vede k internacionalizaci podnikání a poté ke vzniku nových pracovních příležitostí. Konkurence v globálním měřítku se zostřuje za pomoci internacionalizace podnikání, což vede k růstu životní úrovně jednotlivých zemí. Globalizace také pomohla některým rozvojovým zemím urychlit nárůst HDP, neboť se více zapojily do mezinárodních ekonomických vztahů.¹⁹

Na druhé straně je však nutné podotknout, že globalizace má i své stinné stránky. Dochází snadněji k rychlým a neočekávaným výkyvům ve vývoji světového hospodářství a ke vzniku takzvaných globálních krizí. Velkou hrozbou je nezaměstnanost, neboť s rostoucí konkurencí bude docházet k likvidaci nekonkurenceschopných výrobních a bude narůstat mezera mezi likvidací pracovních míst

¹⁸ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, 273 s., Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

¹⁹ TICHÁ, Milena. *RVP.cz: Globalizace a regionalizace světového hospodářství* [online]. RVP.cz, 2013, [cit. 18. 4. 2013]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/G/1278/GLOBALIZACE-A-REGIONALIZACE-SVETOVEHO-HOSPODARSTVI.html/>

a jejich vytvářením. Tento jev bude také ovlivněn odlivem kapitálu ze států s drahou pracovní silou do zemí s levnější pracovní silou. Dále dojde k oslabování úlohy národního státu a bude narůstat vliv transnacionálních korporací. Globalizace má také vliv na bezpečnost lidí v podobě rozvoje organizovaného zločinu a mezinárodního terorismu, což také může nepříznivě ovlivnit vývoj světové ekonomiky.²⁰

3.2 Americká hypoteční krize

Událostí, která zcela určitě nejvíce ovlivnila vývoj světové ekonomiky, byla americká hypoteční krize. Zpočátku vše nasvědčovalo, že se tato deprese nerozšíří za hranice USA, ale opak byl bohužel pravdou.

Joseph Stiglitz popsal tuto krizi následovně: „*Finanční krize je plodem nepoctivosti na straně finančních institucí a nekompetentnosti na straně politiků. Americký finanční systém selhal ve svých dvou klíčových druzích odpovědnost: řízení rizika a alokaci kapitálu. Je smutné, že mnohé z nejhrošších prvků finančního systému USA – toxické hypotéky a praktiky, které k nim vedly – byly exportovány do zbytku světa. To vše se dělo ve jménu inovace a jakákoli regulatorní iniciativa byla zavržována s odůvodněním, že by inovaci ohrozila. Tak se inovovalo, ale nikoliv způsobem, který by ekonomiku posílil. Nejlepší mozky v USA věnovaly svůj talent na obcházení standardů a regulací zajišťujících efektivní chod a bezpečnost bankovního systému. Bohužel úspěšně a my všichni – majitelé domů, zaměstnanci, investoři, daňoví poplatníci – za to zaplatíme.*”²¹

Na americké krizi trhu s hypotékami, která na přelomu července a srpna roku 2006 vyústila v drastický finanční pokles burzovních trhů ve Spojených státech amerických, měli největší podíl rizikové hypoteční úvěry. V důsledku propojenosti světových trhů se hypoteční krize projevila po celém světě, což vyústilo k vzniku světové finanční krize.

Vymezení přesného časového období, po které tato krize existovala, je prakticky nemožné, jelikož přesný datum vzniku je možné jen na základě poznatků, kdy krize pronikla na veřejnost. Konec této krize také nejde pevně určit. Obecně je možné za

²⁰ TICHÁ, Milena. *RVP.cz: Globalizace a regionalizace světového hospodářství* [online]. RVP.cz, 2013, [cit. 18. 4. 2013]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/G/1278/GLOBALIZACE-A-REGIONALIZACE-SVETOVEHO-HOSPODARSTVI.html/>

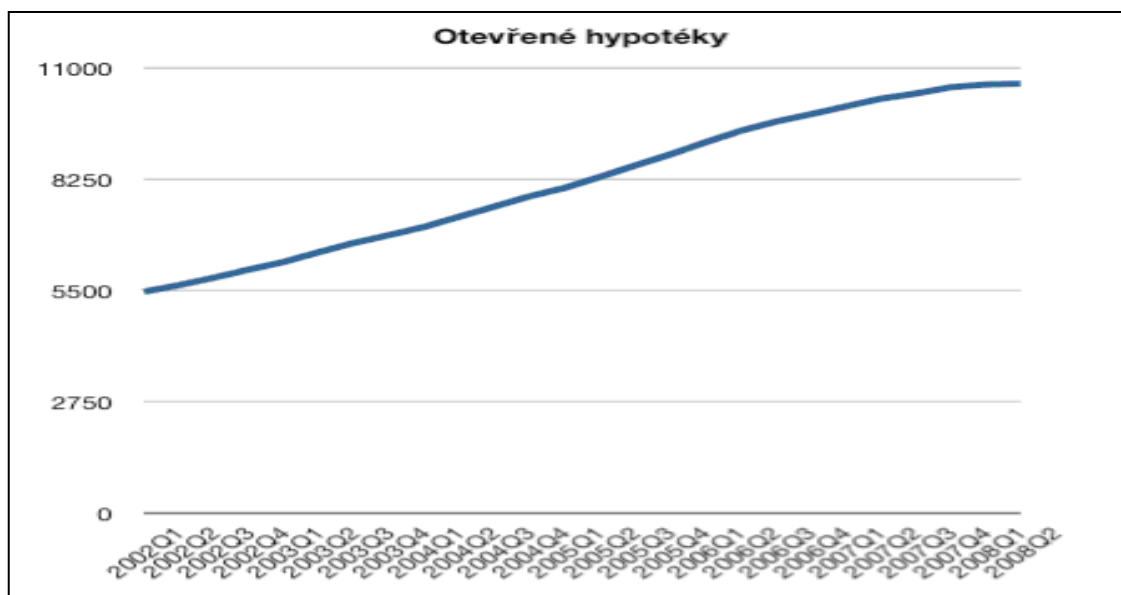
²¹ ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. 1. vydání, Všeň: Grimmus, 2010, s. 46, ISBN 978-80-87461-01-3.

období vzniku hypoteční krize považovat 29. července 2006, kdy Federální rezervní systém (dále jen Fed) zvýšil základní úrokovou sazbu.²²

3.2.1 Trh nemovitostí a hypotéky (realitní bublina)

V roce 2001 překročila vláda Spojených států amerických k rapidnímu a strmému snižování hodnot úrokových sazeb. Důvodem tohoto prudkého poklesu úrokových sazeb bylo zmírnit dopady bubliny dotkomových společností a hrozivého teroristického útoku v září 2001. Americká centrální banka srazila od poloviny roku 2001 do 1. čtvrtletí roku 2003 výši úrokové sazby z původních 6,50 %, na 1,75 %. Stále se zmenšující úrokové sazby vedly k prudkému poklesu cen hypoték a to vedlo ke zvýšení poptávky po těchto úvěrech.²⁴

Obr. č. 1: Vývoj počtu hypoték v USA, 2002 - 2008

Zdroj: DORŇÁK, Ondřej. *Investujeme.cz: Světová finanční krize: Co stálo na počátku?* [online]. Praha: Fincentrum, a. s., 2006-2013, Publikováno 13. 2. 2009. [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/svetova-financni-krize-co-stalo-na-pocatku/>

Podle serveru Investujeme.cz, byly za otřesy amerického hypotečního trhu zodpovědné nesplácené hypotéky poskytované klientům se špatnou úvěrovou minulostí a s nízkými či stagnujícími příjmy (v angličtině tzv. Sub-prime klienty s nižší bonitou). Jak je možné vidět na obrázku č. 1, počet otevřených hypoték v USA díky snížení úrokových sazeb razantně vzrostl. Dostupnost hypotečních úvěrů byla opravdu veliká. Klient si

²² *Wikipedie: Americká hypoteční krize 2007* [online]. Praha: Wikipedie, 2013, [cit. 8. 4. 2013]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Americk%C3%A1_hypote%C4%8Dn%C3%AD_krize_2007

mohl vzít hypotéku za poplatek 55 USD. Společnosti, ve kterých tito žadatelé úvěru pracovali, jim pomáhali obdržet úvěr tak, že zaměstnala žadatele jako samostatného smluvního partnera. Dodala jim výplatní pásky jako potvrzení o příjmu a za dalších 25 USD byla tato společnost ochotna poskytnout reference po telefonu v tom případě, že by o ně banka projevila zájem.²³

Ceny nemovitostí od roku 2001 rostly, což bylo dalším následkem snižování velikosti úrokových sazeb. Tato snížení úrokových sazeb přispěla k motivaci méně peněz ukládat v bankách neboli nespořit, ale naopak žít na dluh. Jak server Investujeme.cz uvádí, poměr čisté současné hodnoty naspořených peněz a čisté současné hodnoty částky vynakládané na umoření dluhu se snížil, což byl velký podnět k životu na dluh. Stejně tak k tomuto aspektu přispěla i rychlost, s jakou probíhal pokles úrokových sazeb.²⁴

Základními důvody k nákupu nemovitosti byly:

- ceny hypoték, které byly nízké, lákaly k nákupu nemovitosti za účelem bydlení
- představa stálého navyšování cen nemovitostí lákaly k nákupu nemovitostí jako alternativní investice, která vykompenzuje snížení zhodnocení peněz uložených u bank v důsledku poklesu úrokových sazeb.

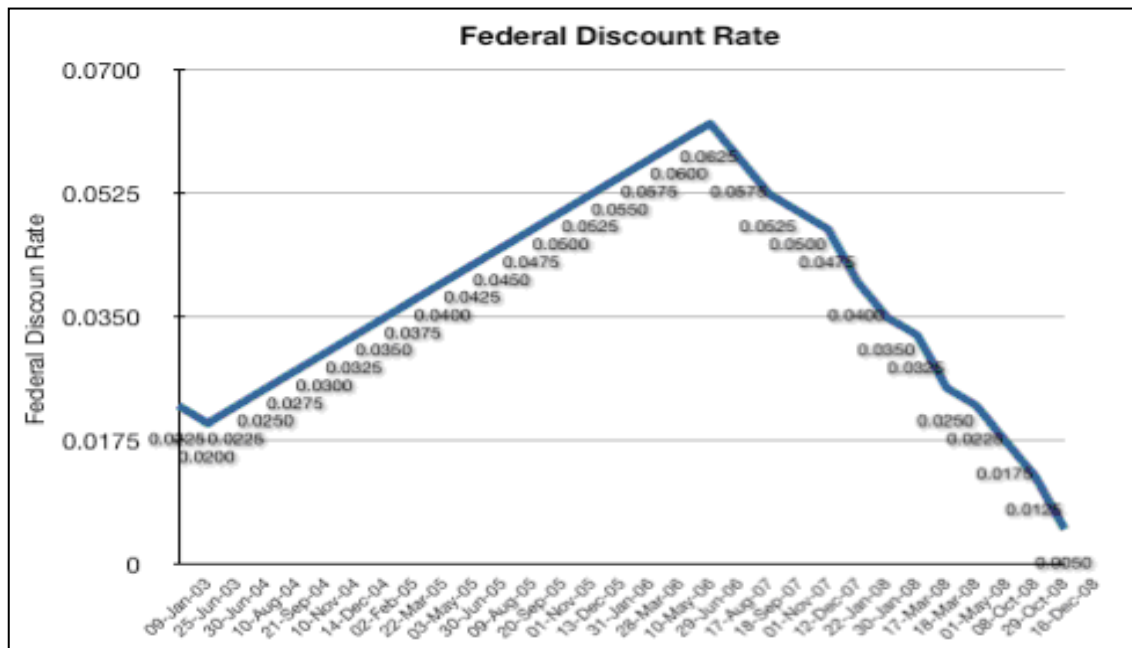
Dle Ilony Švihlíkové byla z těchto důvodů situace na americkém trhu kolem od roku 2001 asi taková: „*Jsem dlužník, který vlastní dům, na který mám hypotéku. Mé výdělků stagnují, přesto úroky z hypotečního úvěru jsou značně nízké, podmínky jsou výnosné a vypadá, že „dobré časy“ budou trvat navždy. Nadto stále roste hodnota vlastněného domu (realitní bublina), což vede k mínění, že cena „mého“ domu převyšuje hodnotu mé hypotéky na tento dům.*“ Tak zvaný efekt bohatství přispívá k tomu, aby se americké rodiny stále dál zadlužovaly – zaručují se svým dluhem (hypotékou), respektive stále se navyšující hodnotou svého domu. V domnění, že časy, kdy hodnota jejich obydlí stále

²³ DORŇÁK, Ondřej. *Investujeme.cz: Světová finanční krize: Co stálo na počátku?* [online]. Praha: Fincentrum, a. s., 2006-2013, Publikováno 13. 2. 2009. [cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/svetova-financi-krize-co-stalo-na-pocatku/>

²⁴ DORŇÁK, Ondřej. *Investujeme.cz: Světová finanční krize: Co stálo na počátku?* [online]. Praha: Fincentrum, a. s., 2006-2013, Publikováno 13. 2. 2009. [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/svetova-financi-krize-co-stalo-na-pocatku/>

roste, budou trvat napořád, půjčují si na auta či na běžné spotřební zboží a stále dál se zadlužují.²⁵

Obr. č. 2: Vývoj základní úrokové sazby FEDu, 2003 - 2008

Zdroj: DORŇÁK, Ondřej. *Investujeme.cz: Světová finanční krize: Co stálo na počátku?* [online]. Praha: Fincentrum, a. s., 2006-2013, Publikováno 13. 2. 2009. [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/svetova-financni-krize-co-stalo-na-pocatku/>

V okamžiku, kdy tato realitní bublina praskne, nastává období, ve kterém se ceny nemovitostí začnou propadat, a efekt bohatství se obrací. Se stále klesající hodnotou nemovitostí přichází nemožnost splácení hypoték. Hypoteční krize v USA dosáhla svého vrcholu v letech 2005-2006. Následovalo prudké snižování výchozích sazeb amerických hypotečních úvěrů s proměnlivou úrokovou sazbou, což je možné zpozorovat v obrázku č. 2.

Mnoho významných hypotečních společností v USA a nejen ty se dostaly do problému díky obrovskému a stále se navyšujícímu počtu nesplacených hypoték. Značný šok přišel v dubnu roku 2007 v podobě bankrotu druhé největší americké hypoteční banky New Century Financial. Postupem času se do nesnází dostával celý bankovní sektor v USA za přispění finančního inženýrství zvaného sekuritizace. Z velké části získávali hypoteční domy prostředky k financování svých aktivit tím způsobem, že své

²⁵ ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. 1. vydání, Všeň: Grimmus, 2010, 291 s., ISBN 978-80-87461-01-3.

pohledávky, které měli vůči svým klientům, podstoupily třetí straně ve formě cenných papírů tzv. Mortgagebacke securities (MBS). Tyto cenné papíry poté končily u velkých investičních bank, které je hromadily a tvořily z nich opět dluhové produkty, jako např. Collateralized debt obligations (CDO), které ve většině případů ratingové agentury²⁶ ohodnotily nejvyšším ratingem AAA. Nejen banky z Evropy, ale také i centrální banky řady zemí se těchto dluhopisů chopily. Tímto způsobem se hypotéky dostaly na globální trh a trh nemovitostí, který je sám o sobě uzavřeným trhem, se otevřel celému světu. To také v dalších měsících způsobilo problémy ve většině světových ekonomik.²⁷

3.3 Dluhová krize v Řecku

Krize, která se točila okolo státních dluhů v eurozóně, začala roku 2009, v době, kdy Řecko přiznalo, že má potíže udržet zadlužení v přijatelných mezích. Dluhová krize v Řecku byla způsobena dopady celosvětové hospodářské krize. Dalším faktorem, který napomohl k této krizi, byly machinace vlády Řecka se schodkem státního rozpočtu. Na rostoucích státních výdajích se podílela snaha o zabezpečení vysoké životní úrovně obyvatel, obzvláště těch, co působili ve státních službách. Dle Lidových novin jsou platy ve veřejném sektoru v průměru 2,5krát vyšší než v soukromém. Dalším činitelem, který nejvíce ovlivnil nárůst státních výdajů, byly předražené státní zakázky, které uzavírala vláda v rozmezí let 2004 – 2009 a to také s návazností na pořádání olympijských her v roce 2004.²⁸

Přítrž těmto machinacím se státním rozpočtem chtěla udělat vláda Řecka. Nově zvolená vláda zveřejnila skutečnosti týkající se řeckého účetnictví. Po revizi provedené Eurostatem bylo zjištěno, že předchozí pravicová koalice falšovala skutečný stav schodků státního rozpočtu. Místo 6% dosáhl schodek státního rozpočtu hodnoty 12,6% HDP. Po 2 měsících od zveřejnění zfalšovaných informací o řeckém rozpočtu se ratingová agentura Fitch rozhodla srazit známku Řecka z A- na BBB. Toto rozhodnutí vedlo k výraznému poklesu důvěry investorů v jejich státní dluhopisy. Za rok 2009 se

²⁶ Ratingové agentury přidělují ratingová hodnocení jak emitentům, tak i jednotlivým emisím určitých instrumentů

²⁷ BRYCHTA, Jaroslav. *Finance.cz: Hypoteční krize a její dopad na americký dolar* [online]. Finance media, a. s., 2013, Publikováno 7. 3. 2008. [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/154527-hypotecni-krize-a-jeji-dopad-na-americky-dolar/>

²⁸ *Wikipedie: Dluhová krize v Řecku* [online]. Praha: Wikipedie, 2013, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dluhov%C3%A1_krize_v_%C5%98ecku

rozpočtový schodek Řecka vyšplhal na 13,6% HDP a dluh země činil 216 mld. eur, což představovalo 120% ročního HDP. Za podmínek zvyšování daní, mohutných škrťů ve státních výdajích a dalších reformech, poskytla Evropská Unie a Mezinárodní měnový fond Řecku záchrannou půjčku a to ve výši 110 miliard eur. Odbory nesouhlasící s reformami vyvolaly celou řadu stávek. V roce 2010 klesl deficit na 9,4% HDP. Dluhová krize se bohužel nepodařila zastavit a pokračovala i v následujícím roce 2011. Jelikož se rozpočtový stav země nadále rychle zhoršuje, poskytne Eurozóna druhý záchranný balík o 1 miliardu eur nižší než v loňském roce a to ve výši 109 mld. eur. Další pomoc pro Řecko přišla ve formě dohody bank na návrzích odpouštějících 21 % dluhů. 21. 7. 2011 se dále banky shodly na příznivějším splátkovém kalendáři zbylého řeckého dluhu, který přerostl 340 mld. eur a dostal se na dohled 160 % HDP. Díky propadající se ekonomice státu se nedaří dostát podmínek mezinárodní půjčky. Parlament odhlasoval další balík úspor a po celém Řecku propukaly nové vlny protestů a nepokojů.²⁹

V dalších letech situace stále pokračovala ve stejném gardu. Schodek státního rozpočtu se každým rokem snižoval a to na 8,1% HDP v roce 2012 z 9,4% HDP v roce 2011. Dále pokračovaly rozsáhlé a časté stávkové akce odborů proti reformám a škrtek v rozpočtu a také se zvyšovala nezaměstnanost, která se od roku 2007 do roku 2010 zvýšila o 4,8 % a to ze 7,7% na 12,5% a dále roste.²⁹

3.4 Dluhová krize v Eurozóně

Z Řecka se dluhová krize rozšířila do celé Evropské unie. Její hlavní příčinou je velice vysoký veřejný dluh části eurozóny. V některých zemích EU byla za jejich zadlužení na vině nezodpovědná fiskální politika, což byl případ Řecka. Do velkého zadlužení se však dostaly i řádně hospodařící státy, které se do této situace dostaly díky nízkým úrokům ECB (Irsko a Portugalsko). Problémy těchto zemí se projeví především na dluhopisovém trhu. Irsko požádalo o pomoc v listopadu 2010. Evropská unie přislíbila pomoc ve výši 80 miliard eur. Další zemí, která žádala o pomoc v dubnu 2011, bylo Portugalsko. Pomoc činila 78 miliard eur, včetně 22,5 miliard eur

²⁹ TOMAN, Luděk. *ČMKOS: studie, ekonomické analýzy, prognózy* [online]. ČMKOS, 2013, Publikováno 14. 6. 2012. [cit. 15. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku>

od Mezinárodního měnového fondu. Dalšími zasaženými státy dluhovou krizí bylo Španělsko, Itálie, Slovinsko a Kypr.³⁰

Na základě těchto pomoci se státy eurozóny, Evropská komise a Mezinárodní měnový fond dohodly na vzniku Evropského nástroje finanční stability (EFSF – European Financial Stability Facility), jejímž úkolem je chránit členy eurozóny před finanční nestabilitou. EFSF dostala povolení jménem celé eurozóny půjčovat úvěry a záruky vládám, které se nebudou moci dostat k penězům na otevřených trzích. Aby se tato „vyléčení“ neprodražila, vztahuje se na tyto půjčky speciální rating. Na Summitu EU v březnu 2011 bylo schváleno zřízení instituce Evropský stabilizační mechanismus³¹ (ESM – European Stability Mechanism), který má v letech 2013-2017 nahradit EFSF.³²

3.5 Katastrofa v Japonsku

Japonsko má třetí největší ekonomiku světa, za USA a Čínou. Její vývoj se promítá do celosvětové ekonomiky. Japonská ekonomika byla těžce zasažena zemětřesením a následnou vlnou tsunami, která udeřila 11. března 2011. Státní ekonomika se ocitla v druhé recesi v posledních třech letech.

Fondové trhy velice rychle reagovaly na nepříjemnou událost v Japonsku. Následkem katastrofy došlo k poklesu cen nejen japonských cenných papírů, ale také akcií ropného těžařského komplexu, největších světových průmyslových společností a automobilového průmyslu. Porouchaná energetika způsobovala časté výpadky elektrického proudu, které snižovaly či zcela přerušily produkci zdejších továren, což vedlo k narušení zásobovacího řetězce japonských společností. Toyota, což je největší japonská automobilka, musela kvůli následkům zemětřesení zastavit na několik dní výrobu ve všech 12 japonských závodech. Také výrobci automobilů Nissan a Honda zastavili produkci v některých svých závodech. Tato přerušení vedla ke snížení

³⁰ ČTK. *Denik.cz: Studie: Dluhová krize odstartovala v eurozóně velké změny* [online]. Vltava-Labe-Press, a. s., 2005-2013, Publikováno 26. 11. 2012. [cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/studie-dluhova-krize-odstartovala-v-eurozone-velke-zmeny-20121126.html>

³¹ Evropský stabilizační mechanismus je záchranný fond finanční pomoci pro země platící eurem

³² BYDŽOVSKÁ, Marie. *Euroskop.cz: Kořeny a průběh krize eurozóny* [online]. Vláda České republiky, 2005-2013, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

konkurenceschopnosti a exportu zboží do celého světa. Ačkoliv je Japonsko obrovským dovozcem ropy, muselo poptávku po této komoditě omezit, neboť ji nemělo v době po katastrofě kde zpracovávat a bylo obtížné ji dopravit. Dalším důvodem tohoto omezení byla potřeba investic v jiném odvětví, což bylo obnovení infrastruktury a zásobování energií.

Tab. č. 5: Vývoj DPH a vládního dluhu v Japonsku, 2007 - 2011 (v %)

Ukazatelé	2007	2008	2009	2010	2011
DPH	2,2	-1	-5,5	4,5	-0,8
Vládní dluh	183	191,8	210,2	215,3	229,6

Zdroj: Vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: *International Monetary Fund: World economic outlook (WEO)* [online]. Publikováno 9. 10. 2012. [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>

Japonská ekonomika překvapivě poklesla jen mírně. Jak uvádí server aktuálně.cz, ve druhém čtvrtletí roku 2011 poklesla ve srovnání s předchozím čtvrtletím kvůli škodám po březnovém zemětřesení o 0,3 procenta. Pokles se však zbrzdil a byl nižší, než se čekalo, díky pokračujícímu oživování výroby. Vyplývá to z údajů, které na začátku srpna roku 2011 zveřejnila japonská vláda. Za rok 2011 se celkově japonská ekonomika propadla o 0,8 procentního bodu, viz tabulka č. 5. Dále tento zdroj uvádí, že soukromá spotřeba, která se na národním ekonomickém růstu podílí přibližně 60 procenty, poklesla o 0,1 procent. K tomuto snížení došlo z důvodu omezení výdajů domácností. Naopak kapitálové výdaje firem vzrostly o 0,2 procenta.³³

Největší rozruch vzbudila skutečnost, že během zemětřesení došlo k poškození několik jaderných elektráren. Největší problém představovala jaderná elektrárna Fukušima 1. Z důvodu poškození reaktorů, hrozilo riziko jaderné katastrofy a ve světě znovuotevřela diskuzi o bezpečnosti jaderné energetiky a to obzvláště v Evropě. Některé země začaly přehodnocovat vztah k jaderné elektrárně. „*Hned pět členských zemí Evropské unie navrhlo, aby EU v souvislosti s krizí v atomové elektrárně v japonské Fukušimě zvážila postupné opuštění programu jaderné energie.*“³⁴

³³ Red Eko. *Aktuálně.cz: Japonská ekonomika překvapila jen mírným poklesem* [online]. Centrum Holdings, 1999-2013, Publikováno 15. 8. 2011. [cit. 18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/business-ve-svete/clanek.phtml?id=710739>

³⁴ KLEKNER, Radim. *Aktuálně.cz: Fukušima otřásla důvěrou v jádro* [online]. Centrum Holdings, 2009-2013, Publikováno 24. 3. 2011. [cit. 19. 3. 2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/grafika/2011/03/24/evropa-reaguje-na-fukusimu/>

Server aktálně.cz konstatuje, že „pro světovou ekonomiku podle analytiků představuje japonské zemětřesení menší hrozbu než růst cen ropy v důsledku nepokojů na Blízkém východě a v severní Africe.” Velké obavy však vzbuzuje dopad zemětřesení na zadlužení Japonska. Podle firmy Capiatl Economics budou muset velkou část nákladů na opravy patrně zaplatit místní úřady a centrální vláda, které má již nyní potíže dostat veřejný dluh pod kontrolu.³⁵

3.6 Mezinárodní měna

Dalším aspektem, který působí na rozvoj světové ekonomiky, je vývoj a změny v oblasti měnové. Dominantní měnou, na které je současný mezinárodní měnový systém hlavně založen, je americký dolar. I další světové měny, mezi které patří euro, popřípadě japonský jen a britské libry, jsou často používané v mezinárodním měnovém systému. Význam těchto měn se v čase pozměňuje a nejsou vyměnitelné za zlato. V dnešní době používá mnoho zemí jako měnový systém floating (převážně řízený). Podle Evi Cihelkové je v několika posledních letech tendence úsilí o posílení mezinárodní měnové koordinace a ustálení měnových vztahů v podobě měnových unií. Nejlepším příkladem takovéto měnové unie je Evropská měnová unie. Eva Cihelková uvádí ve své publikaci *Světová ekonomika obecné trendy rozvoje*, že „měnové unie však vznikají, popř. jsou plánovány i v jiných regionech (např. Východokaribská měnová unie, Randová zóna v jižní Africe nebo plánované unie mezi členy Rady pro spolupráci zemí v Perském zálivu, popř. Asijská měnová unie).“³⁶

Pro státy, které mají národní měnu totožnou s měnou mezinárodní souvisí spousta výhod. Bezesporně největším přínosem pro tyto státy je příležitost financování schodku běžného účtu ve vlastní měně, což je spojeno s nižší potřebou devizových rezerv. V USD je uložena největší část světových rezerv. Dalšími výhodami je ekonomická prestiž a nižší transakční náklady. Dle Ilony Švihlíkové je možné za nevýhodu

³⁵ Red Eko. *Aktuálně.cz: Japonská ekonomika překvapila jen mírným poklesem* [online]. Centrum Holdings, 1999-2013, Publikováno 15. 8. 2011. [cit. 18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/business-ve-svete/clanek.phtml?id=710739>

³⁶ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 20, Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

mezinárodní měny považovat, že velké kvantum měny obíhá mimo zemi emise, komplikuje vykonávání monetární politiky minimálně s ohledem na inflaci.³⁷

Obr. č. 3: Vývoj kurzu dolaru vůči euru, 2007 - 2011

Zdroj: Kurzy.cz: Graf USD / EUR, ČNB, grafy kurzů měn [online]. AliaWeb, s. r. o., 2000-2013, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzy.asp?A=G&V=3&m1=EUR&m2=USD&od=1.1.2007&do=31.12.2011&T=0>

Výrazná potíže v podobě dlouhodobé vnitřní i vnější nerovnováhy americké ekonomiky, negativně působil na vývoj kurzu amerického dolaru. V předchozích letech oslaboval kurz USD v následku snižování úrokových sazeb americkou centrální bankou či vojenskou účastí Spojených států amerických v Iráku. V roce 2009 to byla především americká hypoteční krize, což je zřejmé z obrázku 3, která srazila kurz USD strmě dolu. Všechny tyto okolnosti podrážejí důvěru investorů v ekonomiku Spojených států amerických a tím pádem i v americký dolar.

Oslabování amerického dolaru má své kladné i záporné stránky. Propad měny měl v první řadě pozitivní vliv pro konkurenceschopnost amerických exportérů. Do negativních dopadů lze zahrnout nárůst cen ropy, sloužící pro řadu ostatních komodit, potravin, zemědělských surovin a dalších komodit, neboť jsou ve většině případů oceňovány

³⁷ ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. 1. vydání, Všeň: Grimmus, 2010, 291 s., ISBN 978-80-87461-01-3.

a obchodovány v USD. Dále snižování hodnoty amerického dolaru vede k poklesu hodnot státních devizových rezerv.³⁸

„Přestože podíly amerického dolaru v těchto polích působnosti klesají, především ve prospěch eura, je dolar nepřetržitě vedoucí světovou obchodní, finanční i rezervní měnou.“³⁹

3.7 Ropa

Surová ropa patří mezi nejvýznamnější a nejdůležitější komodity celého světa hlavně díky svému využití v mnoha oborech a nenahraditelnosti ve světové ekonomice. Tato komodita se používá u každé masové výroby, pěstování zemědělské produkce a přepravy. Na tomto palivu je závislá celá světová produkce a tím pádem i vývoj světové ekonomiky.⁴⁰

- 95 % všech plodin je pěstována za přispění ropy.
- 95 % veškeré dopravy využívá ke svému chodu ropné deriváty
- 95 % veškerého vyráběného zboží potřebuje ke svému vytvoření ropu⁴¹

Největšími zásobami ropy disponuje Saudská Arábie, dále je to Írán a Irák. Ačkoliv má Irák 3. největší zásoby ropy ve světě, v produkci se tato země nenachází ani v první desítce největších producentů na světě. Důvodem této nedostatečné nečinnosti v tomto průmyslu je nedostatek technologií a jiných prostředků. Největšími vývozci ropy jsou Saudská Arábie, následována Ruskem a Norskem.⁴⁴

Jak je možné vidět na obrázku č. 4, největším konzumentem ropy je USA, které spotřebuje přes 19 milionů barelů za den. Dále je to pak Čína se spotřebou kolem 10 milionů barelů za den a Japonsko, které spotřebuje něco málo přes 4 miliony barelů ropy za den.

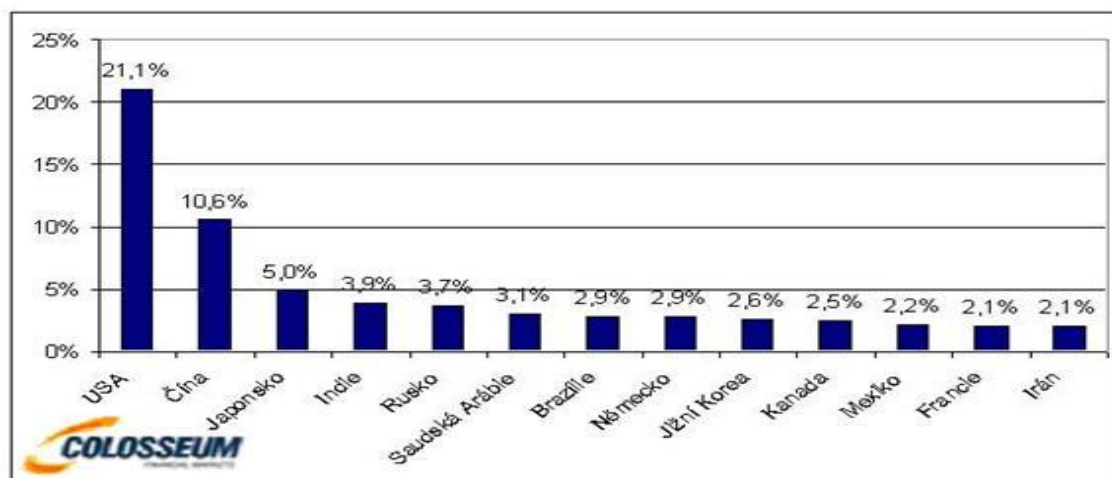
³⁸ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, 273 s., Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

³⁹ ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. 1. vydání, Všeň: Grimmus, 2010, s. 153, ISBN 978-80-87461-01-3.

⁴⁰ *Ropa.cz: Ropa a ekonomika* [online]. Webball, s. r. o., 2004-2013, [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/ropa-a-ekonomika/>

⁴¹ *Ropa.cz: Význam ropy* [online]. Webball, s. r. o., 2004-2013, [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/vyznam-ropy/>

Obr. č. 4: Podíl jednotlivých zemí na globální spotřebě ropy v roce 2010 (v %)

Zdroj: Čermák, Petr. *Colloseum.cz: Největší konzumenti ropy na světě – zásadním hráčem jsou USA* [online]. Colloseum, a. s., 2009-2013, [cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.colosseum.cz/vzdelavani-a-informace/komentare-analytiku/312/nejvetsi-konzumenti-ropy-na-svete---zasadnim-hracem-jsou-usa>

3.7.1 Vývoj ceny ropy

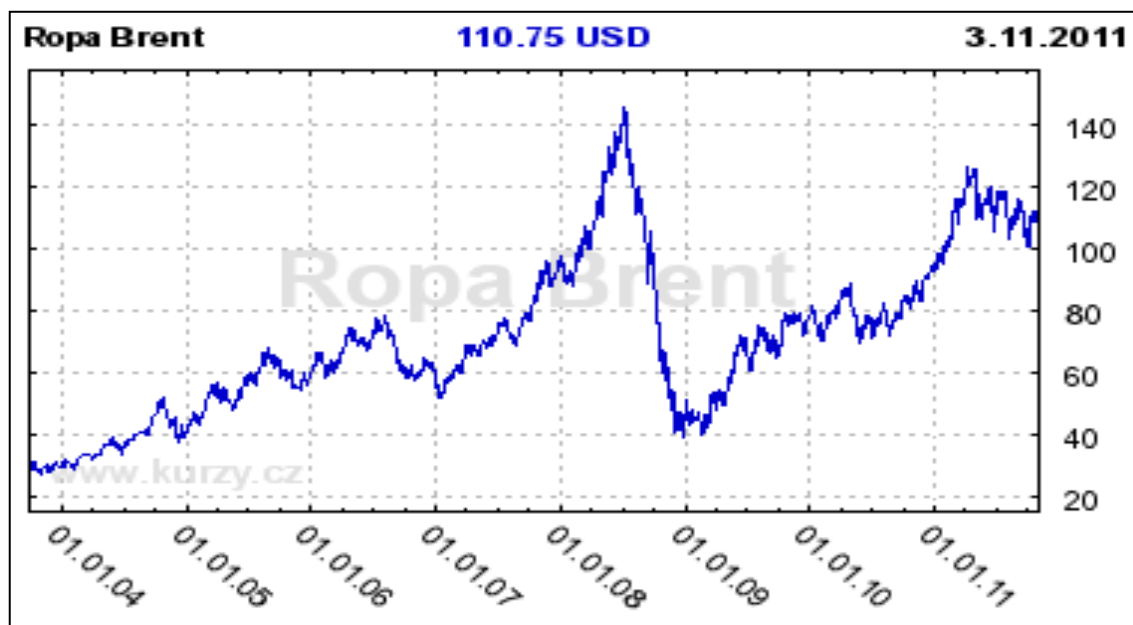
Z krátkodobějšího hlediska ovlivňuje výši ceny ropy hlavně její nabídka, která je velice nepružná a nedokáže příliš rychle reagovat na vyšší poptávku po tomto fosilním palivu. Možné výpadky a mezery v nabídce proto trhy velice pečlivě sledují. Mezi tyto hrozby výpadku nabídky patří zejména geopolitická napětí, nepokoje, války, teroristické útoky, hrozba hurikánů a snížení těžby ze strany OPECu. Tyto události mohou vyhnat cenu za jediný den o několik dolarů výše. Na tomto trhu hraje významnou roli OPEC, neboli Organizace zemí vyvážejících ropu. Tato organizace sdružuje 12 zemí produkujících a exportujících ropu a má pod svým dohledem 40% celosvětové nabídky ropy. Výši nabídky tohoto neobnovitelného přírodního zdroje členských zemí reguluje pomocí různých závazných kvót, limitujících objem produkce těchto zemí.⁴²

Poptávka po ropě se z dlouhodobého pohledu vyvíjí podle poklesu a nárůstu světového hospodářského růstu a ekonomického vývoje hlavních spotřebitelů, kterými jsou USA, Čína a Japonsko. Díky ekonomickému růstu v zemích jakými jsou Čína, Indie, Brazílie a Rusko roste světová poptávka po ropě.

⁴² *Ropa.cz: Ropa a ekonomika* [online]. Webball, s. r. o., 2004-2013, [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/ropa-a-ekonomika/>

Dalším důsledkem nárůstu nebo poklesu ceny ropy je síla dolaru. Výše ceny ropy je dále velice citlivá na vývoj světového HDP a produkce sektorů, které ropu nejvíce poptávají (námořní, letecká a nákladní doprava).

Obr. č. 5: Vývoj cen ropy, 2004 – 2011 (v USD)

Zdroj: Ropa.cz: *Produkce a spotřeba v číslech* [online]. Webball, s. r. o., 2004-2013, [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/produkce-a-spotreba-ropy-v-cislech/>

Pro zhodnocení vývoje ceny použije autor ceny ropy Brent. Na obrázku č. 5 můžeme upozorovat, že ve vývoji cen ropy v rozmezí let 2007 – 2011 došlo k velkým nárůstům i hlubokým propadům, což bylo následkem stále rostoucí poptávky po této komoditě a dále pak nedostatečnou kapacitou rafinérií především v USA. Od ledna roku 2007 nastal prudký nárůst. Toto zvyšování ceny ropy trvalo do poloviny roku 2008. Z částky slabě nad 50 USD za barel se na konci druhého pololetí roku 2007 dostala téměř na dvojnásobnou cenu a to 95 USD za barel. Ač v USA vypukla hypoteční krize, cena ropy rostla. Poptávku totiž zajišťovaly především expandující rozvíjející se ekonomiky (Čína, Indie, nově industrializované země atd.). Z tohoto důvodu vzestup pokračoval a to až do dubna roku 2008, kdy se cena ropy Brent vyšplhala k samotné hranici 150 USD za barel, což bylo i maximum, kterého cena dosáhla.

V tuto chvíli se začíná mluvit o dalším ropném šoku. Celosvětové ochromení poptávky po ropě, které nastalo, se ukázalo být rozdílné u převážně vyspělých zemí OECD a rozvíjejících se zemí mimo OECD. Mezitímco členské země OECD svou poptávku po ropě pod vahou finanční krize redukovaly a Mezinárodní energetická agentura (IEA)

u těchto zemí v následujících letech předpovídala stagnaci poptávky, u nečlenských zemí OECD se v těchto letech odběr ropy snížil jen nepatrně. Velké rozvíjející se země jakými jsou Indie, Čína či Brazílie totiž postupně nabírají dech a jako energeticky náročné ekonomiky budou generovat potřebu ropy na nové vyšší úrovni. IEA předpokládá, že na světové poptávce po ropě se budou z poloviny účastnit nečlenské země OECD.⁴³

Dalšími faktory, které ovlivnily tento prudký nárůst, je několik. Jedním z těchto faktorů je předchozí nedostačující investice do rozšiřování a modernizace stávajících těžebních kapacit, dále pak politická nestabilita v producentských regionech, přesun spekulantů na ropné burzy a oslabující kupní síla amerického dolaru. V Evropě se toto prudké navýšení ceny ropy výrazně neprojevovalo, neboť v tomto období bylo euro oproti dolaru velice silné a proto se zdražení ropy vyrovnalo. Z důvodu negativních zpráv o pravděpodobném rozšíření recese z USA do celé světové ekonomiky, cena ropy Brent v průběhu druhého pololetí roku 2008 velice rychle klesala. Na konci tohoto roku spadla pod úroveň 40 USD za barel, což představovalo 70% propad z pololetního maxima. V prvním pololetí následujícího roku začala cena ropy s menšími korekcemi neustále stoupat, jelikož se akciové trhy v rámci finanční krize z velké části stabilizovaly a ukázaly i určitý optimismus ohledně očekávání konce globální recese. Tento pohyb ceny trval až do počátku roku 2011, kdy barel ropy stál něco málo přes 120 USD. Mimo zlepšujících se statistik ze světových ekonomik se od roku 2009 na růstu ropy podílí intervence světových centrálních bank, které v období krize enormně zvětšily peněžní nabídku. Světové centrální banky vlily na finanční trhy biliony dolarů, které obchodníci přesunují tam, kde lze získat nejvyšší výnos. Jelikož je ropa klasická cyklická komodita, která roste a klesá s hospodářským cyklem, spousta obchodníků považuje komodity v podobě ropy za velmi dobrou investici.

⁴³ VOCÍLKA, Aleš. *FinExpert.cz: Vývoj ceny ropy – poptávku doplní rozvíjející se trhy* [online]. Mladá fronta, a. s., 2013, Publikováno 20. 7. 2009. [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/vyvoj-ceny-ropy--poptavku-doplni-rozvijejici-se-trhy>

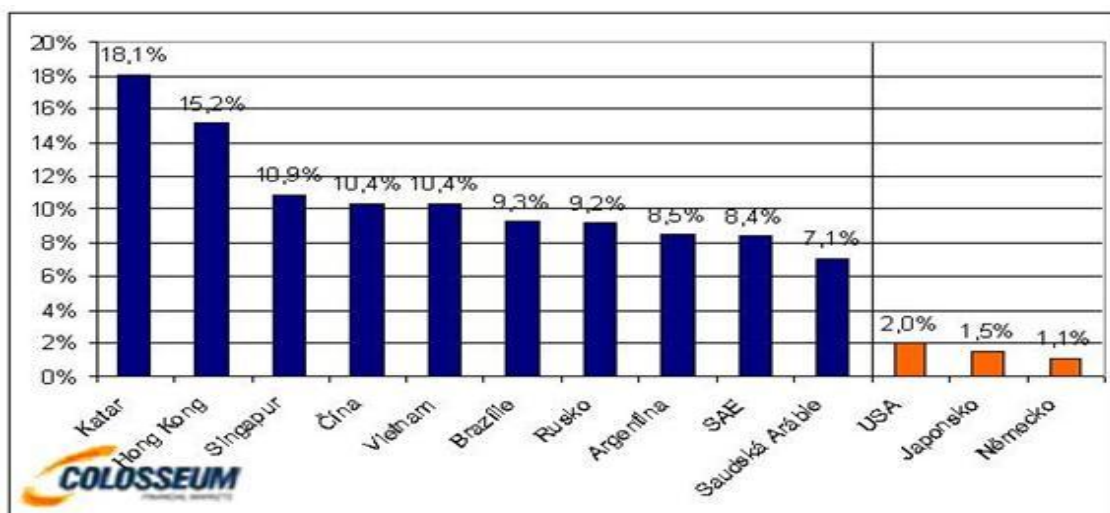
3.7.2 Dopady na světovou ekonomiku

Jak již bylo na začátku této kapitoly uvedeno, ropa je jednou z nejvýznamnějších a nejdůležitějších komodit. Využití tohoto „černého zlata“ je nezbytné a prozatím nenahraditelné.

Vysoké ceny se v delším časovém období odrazí na růstu nabídky na ropném trhu. Jestliže je cena ropy nízká pak jsou jí schopni těžit se ziskem jen některé společnosti, které se již teď těší z nízkých nákladů. Příkladem této společnosti je Irák či Saudská Arábie. Jelikož cena roste, přiláká do odvětví s největší pravděpodobností další producenty. Důvod je jednoduchý, vyšší zisky. Současně na růst nabídky samozřejmě působí i technologický vývoj, který snižuje náklady na těžbu a zpracování ropy, což opět zvyšuje očekávaný výsledný zisk.

Zvýšení cen ropy se dále projeví na straně poptávky. Jelikož jsou tržní subjekty na ropě závislé, proto nelze okamžitě snížit poptávané množství. V delším časovém intervalu se však tyto změny v poptávce projeví a to z důsledku snížení poptávky. Jak jsme mohli vidět na obrázku č. 6, poptávku již omezily státy USA, Japonsko, Německo a další země. Tržní systémy, viz USA, Japonsko atd., se budou snažit co nejvíce šetřit a budou vyvíjet velký tlak na zvyšování efektivity.

Obr. č. 6: Změna v poptávce v roce 2010 oproti roku 2009 (v %)

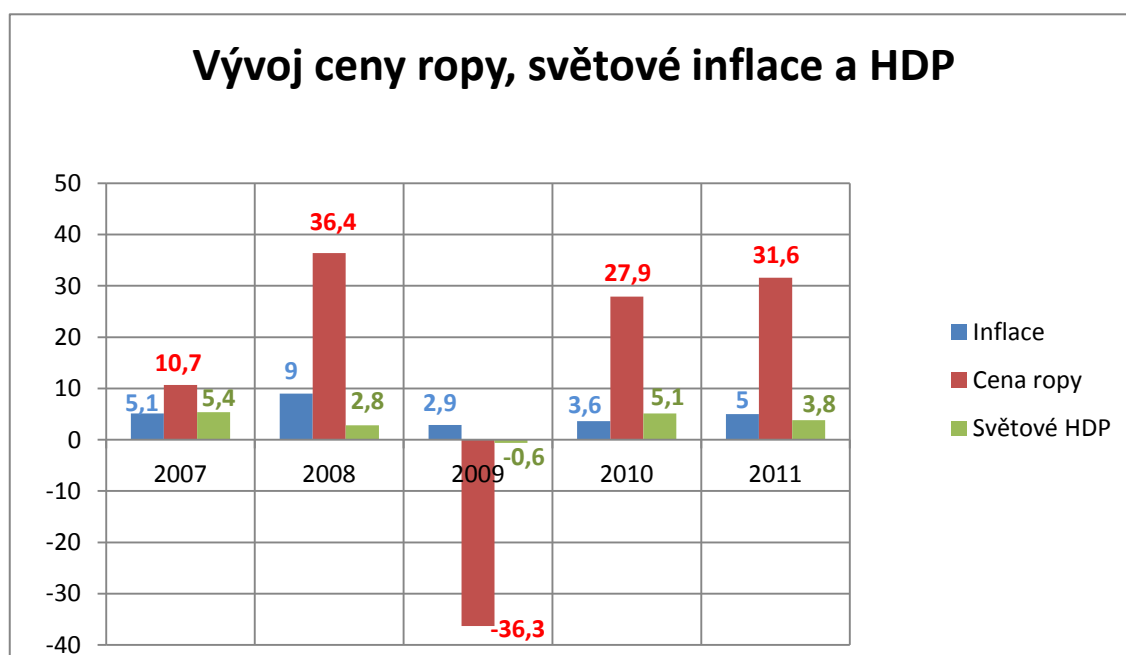

Zdroj: ČERMÁK, Petr. *Colloseum.cz: Největší konzumenti ropy na světě – zásadním hráčem jsou USA* [online]. Colloseum, a. s., 2009-2013, [cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.colosseum.cz/vzdelavani-a-informace/komentare-analytiku/312/nejvetsi-konzumenti-ropy-na-svete---zasadnim-hracem-jsou-usa>

Ačkoliv státy Katar, Hong Kong, Čína, Brazílie či Rusko, zvýšily poptávané množství po ropě, neočekává se, že by takový vývoj trval po mnoho dalších let. Pravda, za několik let, možná desítek let, bude Čína a Indie ve spotřebě dýchat na záda USA, ale takto prudké meziroční zvýšení poptávky po delší časový interval v důsledku stálého nárůstu ceny ropy nebude možné udržet.

Dalším následkem zvýšení cen je hledání alternativ. Vysoké ceny ropy podpoří vývoj technologií a hledání levnějších zdrojů energie. Tuto skutečnost můžeme zpozorovat již dnes a to v podobě solárních panelů, hybridních automobilů, vyskytují se také debaty o opětovném používání jaderné energie atd. Jestliže takový vývoj ceny bude i nadále pokračovat, stanou se tyto technologie rozšířenějšími a cenově dostupnějšími.

Obr. č. 7: Vývoj ceny ropy, světové inflace a HDP, 2007 - 2011 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: *International Monetary Fund: World economic outlook (WEO)* [online]. Publikováno 9. 10. 2012. [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>

Na obrázku č. 7 je možné vidět, že vývoj cen ropy kopíroval vývoj výše světového HDP a objemu světového obchodu zboží a služeb. U křivek všech těchto tří ukazatelů nastal v roce 2009 propad, a to nejvíce u ceny ropy a objemu světového obchodu.

3.8 Zemědělské suroviny a potraviny

Potravina je základní fyziologická potřeba člověka. Je konzumovaná pomocí úst v nezměněném nebo upraveném stavu. Potraviny se dělí na poživatiny a pochutiny. Mohou být rostlinného, živočišného či jiného původu. Speciální kategorie jsou tvořeny.

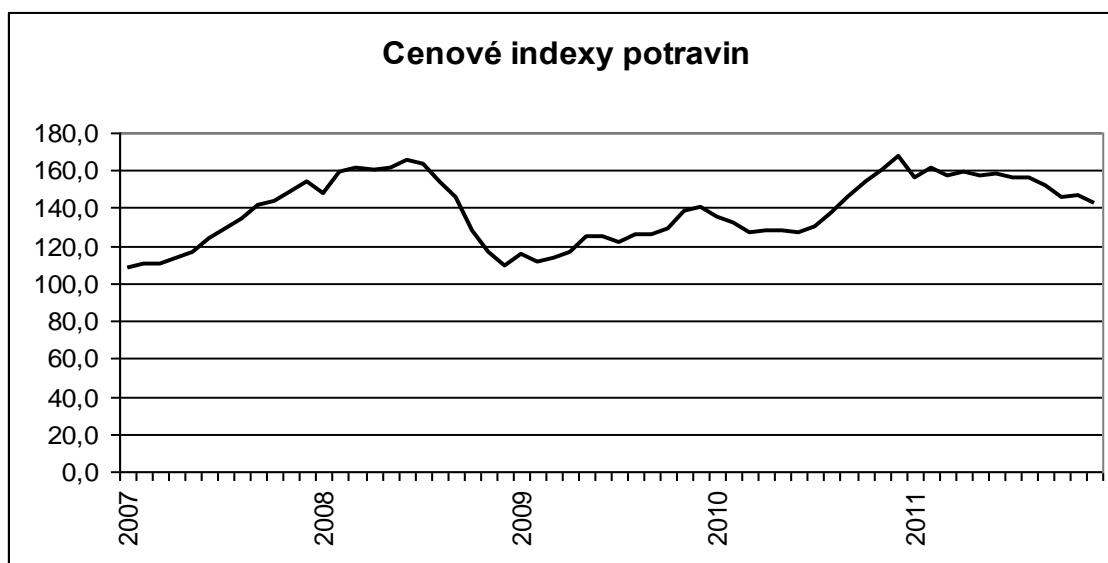
- nealkoholické nápoje
- alkoholické nápoje
- potraviny pro zvláštní výživu
- doplňky stravy
- potraviny nového typu

S přispěním přídavných látek, kterými jsou barviva, konzervanty atd., je možná vylepšená kvalita potravin. Dále pak mohou být obohacovány pomocí potravních doplňků. Mezi tyto potravní doplňky je možné zařadit vitaminy, minerály aj..

3.8.1 Vývoj cen zemědělských surovin a potravin

Jak je možné vidět na obrázku č. 8, v roce 2008 se ceny potravin dostaly na rekordní hodnoty. Následkem vysoké neúrody, která je zapříčiněna klimatickými problémy, snižováním množství obdělávané zemědělské půdy a vysoké poptávky především ze strany Číny, Indie, Brazílie a dalších velkých rozvojových zemí, se světové zásoby zemědělských surovin a potravin snižují. Země jako Čína nebo Indie postupně získávají bohatství a více obyvatel těchto států si může dovolit, stravovat se masem. To vede k využití větších rozloh půdy pro pastviny než pro pěstování plodin. Následkem této potřeby je zvýšení poptávky po obilovinách jak pro spotřebitele, tak i pro domácí skot. Vliv spekulantů na burzách obchodujících s těmito komoditami mají nemalý vliv na vývoj cen. Jelikož je ropa využívána k výrobě hnojiv a je spojena i s dopravou potravin, působí velkou měrou na změny ceny potravin. Také nárůst počtu obyvatel má svůj podíl na zvyšování cen potravin, neboť je potřeba uživit stále více lidí. Motor, který žene ceny potravin směrem vzhůru, hledejme ve výrobě biopaliv. Pro produkci biopaliv se používá velké množství tradičních plodin. Otázkou je, zda se má půda využívat k pěstování plodin či k výrobě paliv. S narůstajícím strachem o energetickou bezpečnost je více půd využíváno k výrobě ekologických biopaliv.

Obr. č. 8: Cenové indexy potravin, 2007 - 2011

Zdroj: vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: Fao.org: FAO Food Price Index [online]. FAO, 2013. [cit. 9. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/wfs-home/foodpricesindex/en/>

Nárůst cen potravin zasáhl všechny oblasti, kde žijí nejchudší vrstvy obyvatelstva. Obzvláště se jedná o země a oblasti, jejichž výše zásob potravin je podléhající výhradně dovozu. Růst hodnot potravin vede k následnému zvýšení potřeby peněžních prostředků k získání této základní fyziologické potřeby. Obyvatelstvo nesužuje hladomor, kdy je nedostatek potravin na trhu. Potraviny jsou k dispozici, ale chudí obyvatelé si je za vysoké ceny nemohou dovolit. Nejtvrději byla zasažena Afrika, celá Jižní Amerika a některé oblasti v Asii. Zhoršující se situaci v těchto regionech podpořil zákaz mnoha zemí, který spočíval v omezení vývozu určitých druhů této komodity. Argentina, Kanada a Austrálie si však díky tomuto stavu trhu s potravinami výrazně vylepšily obchodní bilanci. Díky přírodním katastrofám, kterých bohužel narůstá, dochází k omezení nabídky a nedostatek potravin by se mohl dotknout nejen určitých regionů, ale celého světa.⁴⁴

Určitým východiskem stálého nedostatku by mohla být pomoc geneticky modifikovaných potravin. Jak je uvedeno v publikaci od Cihelkové (světová ekonomika), organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD) a Organizace OSN pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization, FAO) radí všem vyspělým zemím,

⁴⁴ NATO Review: Potravinová krize a bezpečnost – otázky a odpovědi [online]. [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.nato.int/docu/review/2008/05/FS_QA/CS/index.htm

aby přehodnotili politiku podpory produkce biopaliv. Dále pak tyto organizace doporučují rozvojovým zemím, aby se zaměřili především na růst výnosnosti úrody.⁴⁵

Od druhé poloviny roku 2008 nastal prudký pokles cen. Během osmi měsíců se index cen propadl o necelých 74 jednotek. Zapříčiněno to bylo ekonomickou krizí, která utlumila i poptávku po potravinářských komoditách. Od této chvíle začali ceny opět růst za přispění špatného počasí a peněz, které do ekonomiky pumpují centrální banky. Tento strmý nárůst trvá do počátku roku 2011.⁴⁶

Pokud bude evidentní nedostatek této základní fyziologické potřeby, může dojít k občanskému neklidu a politické nestabilitě. Toto vyústění bylo možné zaregistrovat nejen ve spoustě rozvojových zemí, ale také i ve velkých zemích, jakou je například Egypt.

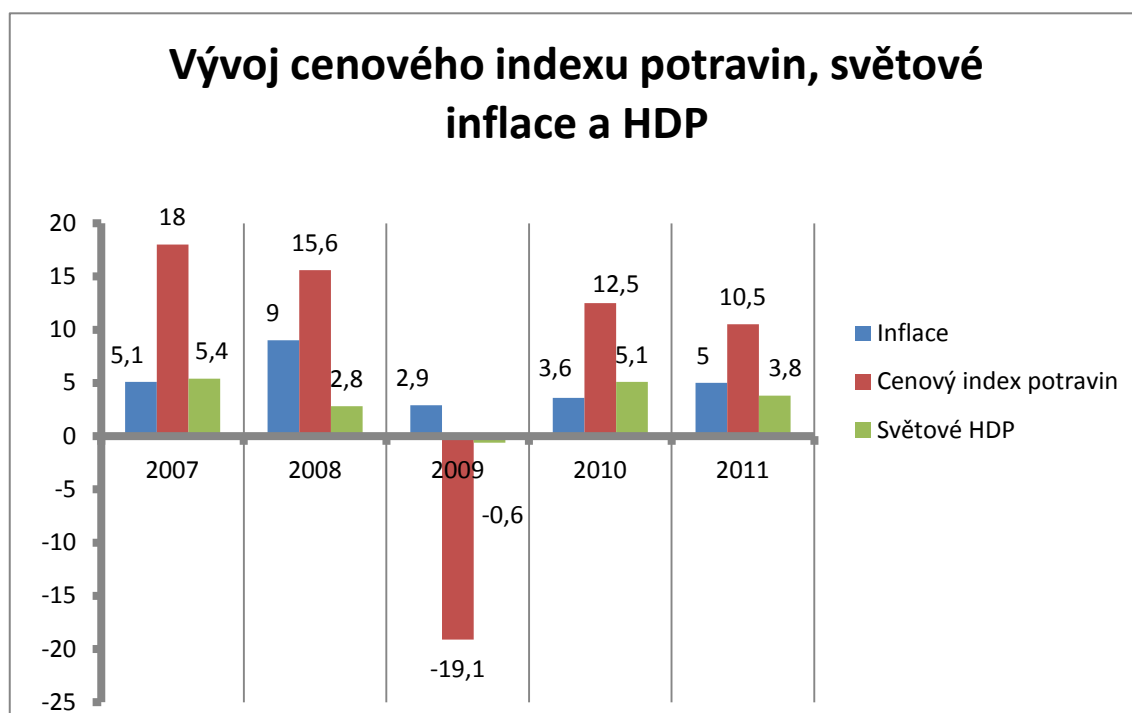
3.8.2 Dopady na světovou ekonomiku

Jak obrázek č. 9 uvádí, cenový index potravin, objem světového obchodu i světového HDP, měli podobný vývoj. Největší změny zaznamenal index spotřebitelských cen a hodnota světového HDP naopak nejmenší. Inflace se pohybovala v závislosti na hodnotě cenového indexu. V roce 2008 došlo k největšímu vzrůstu inflace z důvodu vysokých cen zemědělských surovin a potravin. Ačkoliv v roce 2009 cenový index potravin mírně pokles, inflace stále reagovala na vysoké hodnoty indexu v roce předešlém. V roce 2009 poklesly hodnoty všech tří zmíněných oblastí. Naopak v roce 2010 jak cenový index, tak i inflace a světový HDP prudce opět prudce rostly. Rok 2011 přinesl podobný vývoj jako rok předešlý.

⁴⁵ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, 273 s., Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

⁴⁶ KAIN, Petr. *Ihned.cz: Hrozí potravinová krize? Rostoucí ceny potravin naznačují, že je to možné* [online]. *Economia*, a. s., 1996-2013, Publikováno 8. 1. 2011. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-49276950-ceny-potravin-budou-dale-stoupat>.

Obr. č. 9: Vývoj cenového indexu potravin, světové inflace a HDP, 2007 - 2011, (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: *International Monetary Fund: World economic outlook (WEO)* [online]. Publikováno 9. 10. 2012. [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>

4 PERSPEKTIVY SVĚTOVÉ EKONOMIKY PO ROCE 2011

V krátkodobém horizontu, to je v letech 2013 – 2018, očekává Mezinárodní měnový fond růst světového hrubého domácího produktu, což je možné vidět v tab. č. 6. Tento nárůst by se měl pohybovat okolo 4% ročně. Vyspělé země by měly stále ekonomicky růst výrazně pomaleji než země rozvojové a transformující. U vyspělých zemí by se mělo jednat přibližně o 2% ročně. Dalším očekáváním je růst ekonomické síly asijských zemí vysokým tempem, které se snaží a úspěšně pokračují v tzv. procesu dohánění vyspělého světa. U rozvojových zemí se růst HDP očekává v dalších letech kolem 5-6% ročně.

U první jmenované skupiny zemí je pomalejší nárůst zapříčiněn následky americké hypoteční krize, které budou po několik dalších let stále omezovat světovou ekonomiku. V Evropské unii by měla v roce 2013 nastat recese, což je zapříčiněno krizí v Eurozóně. Největší rozvoj ekonomiky se předpokládá v Číně, neboť má vysokou dostupnost pracovních sil a materiálů a industrializace v zemi roste exponenciálně. Čína se tak za několik desítek let pravděpodobně stane vedoucí zemí ve světové ekonomice. Zvyšování globálního HDP by se mělo kladně projevit i v objemu světového obchodu a kapitálových toků.

Tab. č. 6: Předpokládaný vývoj HDP (v %)

Region/ skupina zemí/ země	2013	2014	2018
Svět	3,3	4,0	4,5
Vyspělé země	1,2	2,2	2,5
USA	1,9	3,0	2,9
EU	-0,3	1,1	1,6
Japonsko	1,6	1,4	1,1
Rozvojové země	5,3	5,7	6,2
Čína	8,0	8,2	8,5
Indie	5,7	6,2	7,0

Zdroj: Vlastní zpracování, Cheb, 2013, podle: *International Monetary Fund: World economic outlook (WEO)* [online]. Publikováno 9. 10. 2012. [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>

Podle Evy Cihelkové je jedním z faktorů, který významně může ovlivnit míru růstu reálného HDP rozvojového světa, pokračující liberalizace mezinárodního obchodu.

Obzvláště by se jednalo o oblast netarifních bariér v obchodu s průmyslovými výrobky a obecně v oblasti zemědělského obchodu.⁴⁷

Z pohledu ekonomů, investorů a obchodníků patří do nejperspektivnějších světových ekonomik státy Brazílie, Rusko, Indie a Čína. Tyto čtyři státy jsou řazeny do skupiny BRIC (z anglického Brasil, Russia, India, China). Tato zkratka byla vytvořena v roce 2003 renomovanou americkou bankou Goldman Sachs. Širší vymezení této skupiny se vyskytuje pod názvem E-7 (z anglického 7 emerging markets). Ve skupině E-7 se nacházejí země BRIC doplněné o Indonésii, Mexiko a Turecko. Eva Cihelková a kol. uvádí ve své publikaci *Světová ekonomika obecné trendy rozvoje*: „Podle odhadů by tato skupina mohla mít do r. 2050 o 25% větší HDP v běžných cenách než země G-7, v přepočtu podle parity kupní síly dokonce až o 75%.“⁴⁸

S pokračující globalizací a navyšující se vzájemnou závislostí národních ekonomik, nestátní a nadnárodních subjektů se dostává změn i v charakteru mezinárodních ekonomických vztahů. Na obraz těchto ekonomických vztahů budou stále více působit i vnější podmínky, a to zejména v globálním, ekologickém a politickém systému. Dalším faktorem ovlivňujícím stále více mezinárodní vztahy budou změny v demografickém profilu světa.

Podle autora této práce bude v budoucnu hrát stále větší roli úroveň a dynamika vědecko-technického pokroku. Tato skutečnost bude mít vliv jak na národní ekonomiky, tak i na světové ekonomiky. Nejdůležitější inovace budou v sektoru služeb, neboť je vedoucím sektorem ekonomiky ve většině zemí. Dále bude zavádění inovací potřebné v sektoru zemědělství. Pokročilé a zásadní zdokonalení bude vyžadováno v energetice a dopravě. S neustálým rozvojem nových, účinnějších a ekologičtějších způsobů získávání elektrické energie, přestanou země postupně využívat ropu k její výrobě.

⁴⁷ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, 273 s., Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

⁴⁸ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 30, Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

Co se týče cen ropy, autor této práce je toho názoru, že ceny ropy v několika dalších letech zaznamenají pokles. Tento názor podpořila zpráva serveru Novinky.cz, který informuje, že Čína se stala největším světovým dovozcem ropy a sesadila z první příčky Spojené státy americké. Tuto skutečnost zapříčinila změna v těžbě ropy. Tato inovace pomůže USA v krátké době dosáhnout energetické soběstačnosti a stane se v tomto odvětví konkurenceschopnější. Jelikož pokles poptávky po této komoditě ze strany USA nevyrovná ani poptávka Indie a Číny, povede tento vývoj k poklesu ceny ropy.⁴⁹

Nezaměstnanost ve Španělsku bude dále narůstat. Jelikož musí snížit svůj deficit na 4,5% v roce 2013 a v roce 2014 na 2,8%, bude dále tvrdě omezovat výdaje, což poroste k dalšímu navýšení nezaměstnanosti. Jak uvedl server Novinky.cz, v 1. čtvrtletí roku 2013 dosáhla míra nezaměstnanosti rekordních maxim, neboť vystoupala na 27,2%.⁵⁰

Nestálý dolar v podobě hlavní světové měny by mohl v budoucnu vyměnit euro, či zcela novou měnou, která bude vytvořena Světovou obchodní organizací. Cílem této změny by bylo zjednodušení mezikontinentálních obchodů.⁵¹

⁴⁹ MORAVCOVÁ, Michala. *Novinky.cz: Raketový nárůst těžby ropy a plynu v USA mění rovnováhu ve světě* [online]. Borgis, a. s., 2003-2013, [cit. 20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/298208-raketovy-narust-tezby-ropy-a-plynu-v-usa-meni-rovnovahu-ve-svete.html>

⁵⁰ MORAVCOVÁ, Michala. *Novinky.cz: Akciové trhy ve spárech výsledkové zóny* [online]. Borgis, a. s. 2003-2013, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/svet-investovani/300320-akciove-trhy-ve-sparech-vysledkove-sezony.html>

⁵¹ *Predictions in Economy: The Futures of the World Economy* [online]. Prediction in Economy, 2011, [cit. 21. 4. 2013]. Dostupné z: <http://econp.org/the-future-of-the-world-economy/>

5 ZÁVĚR

Bezesporu největším činitelem, který ovlivnil vývoj světové ekonomiky byla americká hypoteční krize, která vypukla v polovině roku 2006, a která později vyústila ve světovou finanční krizi. Finanční krize následována recesí zasáhla většinu zemí světa v letech 2008 a 2009. Vlivem této globální krize došlo k velkým ztrátám, a to nejen ve výrobě, ale také i v zahraničním obchodě a investicích. Dalším negativním dopad na světovou ekonomiku byl v podobě značného zhoršení veřejných financí a prudkému navýšení nezaměstnanosti. Délka trvání recese byla v jednotlivých zemích různá, ale ve většině případů však trvala 4 – 5 čtvrtletí.

Většina rozvíjejících se a rozvojových zemí se vyhnuly recesi a v letech 2008 a 2009 zaznamenala ekonomický růst. V roce 2010 došlo k obnovení ekonomické aktivity většiny zemí světa. Nejvýraznější bylo v rozvíjejících se a rozvojových zemích, kde růst HDP činil 7,4%. Naopak v zemích vyspělých to byl růst podstatně menší (5,1%). V roce 2011 růst ekonomické aktivity pokračoval především zásluhou rozvojových zemí v čele s Čínou a Indií.

Pro mnoho vyspělých zemí se stal rozvoj veřejných financí v souvislosti rychlého nárůstu vládního deficitu a dluhu rizikovým faktorem. Finanční krize a následná recese vedly k omezení daňových příjmů. Na druhé straně zapříčinily růst rozpočtových výdajů, což vedlo ke snižující se zaměstnanosti a k navyšující se nezaměstnanosti a fiskální stimulaci poptávky. Finanční trhy začaly dělat rozdíly mezi zeměmi podle stavu jejich veřejných financí. Státy jako Řecko, Portugalsko či Irsko musely požádat o záchranné balíčky a podstoupit různá omezení. Zvyšující se míra nezaměstnanosti omezila celkové příjmy domácností a tím jejich spotřebu.

Jelikož v roce 2009 poklesly světové ceny ropy, ceny zemědělských surovin a potravin a celková poptávka, vývoj míry inflace se skoro zastavil, došlo k růstu jen o 0,1% ve vyspělých zemích. V některých zemích došlo dokonce k poklesu inflace. Těmito zeměmi byly Spojené státy americké, Japonsko a Čína. V roce následujícím dochází k růstu inflace, který byl zapříčiněn oživením ekonomické aktivity a poptávky, stoupajícími cenami ropy a zemědělských surovin a potravin.

I když se chod finančního systému zlepšil, stabilita tohoto systému stále není zajištěna. Zotavení ve sféře veřejných financí a obzvláště na trhu práce, může být velice dlouhé a bolestivé.

6 SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Vývoj HDP, 2007 - 2011 (v %)	11
Tab. č. 2: Vývoj objemu světového obchodu zboží a služeb, 2007 - 2011 (v %)	12
Tab. č. 3: Vývoj spotřebitelských cen, 2007 - 2011 (v %)	15
Tab. č. 4: Nezaměstnanost ve vybraných zemích, 2007 - 2011 (v %)	18
Tab. č. 5: Vývoj DPH a vládního dluhu v Japonsku, 2007 - 2011 (v %)	30
Tab. č. 6: Předpokládaný vývoj HDP (v %)	43

7 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Vývoj počtu hypoték v USA, 2002 - 2008	24
Obr. č. 2: Vývoj základní úrokové sazby FEDu, 2003 - 2008	26
Obr. č. 3: Vývoj kurzu dolaru vůči euru, 2007 - 2011	32
Obr. č. 4: Podíl jednotlivých zemí na globální spotřebě ropy v roce 2010 (v %)...	34
Obr. č. 5: Vývoj cen ropy, 2004 – 2011 (v USD).....	35
Obr. č. 6: Změna v poptávce v roce 2010 oproti roku 2009 (v %)	37
Obr. č. 7: Vývoj ceny ropy, světové inflace a HDP, 2007 - 2011 (v %)	38
Obr. č. 8: Cenové indexy potravin, 2007 - 2011	40
Obr. č. 9: Vývoj cenového indexu potravin, světové inflace a HDP, 2007 - 2011, (v %)	42

8 SEZNAM POUŽÍTYCH ZKRATEK

Tab.	tabulka
Obr.	obrázek
HDP	hrubý domácí produkt
USA	United States of America
EU	Evropská unie
FED	Federální rezervní systém
MBS	Mortgagebacke securities
CDO	Collateralized debt obligations
ESM	European Stability Mechanism
EFSF	European Financial Stability Facility
USD	United States dollar
OECD	Organization of Economic Cooperation and Development
IEA	International Energy Agency
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries
FAO	Food and Agriculture Organization
E-7	7 emerging markets

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

9.1 Tištěné zdroje

CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje - World economy: general trends in its development*. 1. vydání, xxxvi, Praha: C. H. Beck, 2009, 273 s., Beckova edice ekonomie, ISBN 978-80-7400-155-0.

HODAČ, Jan a KOTRBA, Tomáš. *Učebnice globalizace*. 1. vydání, Brno: Barrister&Principal, 2011, 308 s., ISBN 978-80-87474-33-4.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vydání, Slaný: Melandrium, 2007, xxxvi, 278 s., ISBN 978-80-86175-58-4.

PICHANIČ, Mikuláš. *Mezinárodní management a globalizace*, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 176 s. ISBN 80-7179-886-X.

ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. 1. vydání, Všeň: Grimmus, 2010, 291 s., ISBN 978-80-87461-01-3.

9.2 Elektronické zdroje

BRYCHTA, Jaroslav. *Finance.cz: Hypoteční krize a její dopad na americký dolar* [online]. Finance media, a. s., 2013, Publikováno 7. 3. 2008. [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/154527-hypotecni-krize-a-jeji-dopad-na-americky-dolar/>

BYDŽOVSKÁ, Marie. *Euroskop.cz: Kořeny a průběh krize eurozóny* [online]. Vláda České republiky, 2005-2013, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

Český statistický úřad: *Hrubý domácí produkt (HDP) – Metodika* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013, Aktualizace dne 8. 2. 2012, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29

Čermák, Petr. *Colloseum.cz: Největší konzumenti ropy na světě – zásadním hráčem jsou USA* [online]. Colloseum, a. s., 2009-2013, [cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.colosseum.cz/vzdelavani-a-informace/komentare-analytiku/312/nejvetsi-konzumenti-ropy-na-svete---zasadnim-hracem-jsou-usa>

ČTK. *Deník.cz: Studie: Dluhová krize odstartovala v eurozóně velké změny* [online]. Vltava-Labe-Press, a. s., 2005-2013, Publikováno 26. 11. 2012. [cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/studie-dluhova-krize-odstartovala-v-eurozone-velke-zmeny-20121126.html>

DORŇÁK, Ondřej. *Investujeme.cz: Světová finanční krize: Co stálo na počátku?* [online]. Praha: Fincentrum, a. s., 2006-2013, Publikováno 13. 2. 2009. [cit. 10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/svetova-financni-krize-co-stalo-na-pocatku/>

Evropská komise. Hospodářské a finanční věci: Důsledky inflace [online]. [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/consequences_cs.htm

Fao.org: *FAO Food Price Index* [online]. FAO, 2013. [cit. 9. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/wfs-home/foodpricesindex/en/>

International Monetary Fund: World economic outlook (WEO) [online]. Publikováno 9. 10. 2012. [cit. 1. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=29>

KADANÍKOVÁ, Lada. *Wiki knihovna.cz: HDP* [online]. Praha: Wiki knihovna.cz, 2012, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://wiki.knihovna.cz/index.php?title=HDP>

KAIN, Petr. *Ihned.cz: Hrozí potravinová krize? Rostoucí ceny potravin naznačují, že je to možné* [online]. Economia, a. s., 1996-2013, Publikováno 8. 1. 2011. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-49276950-ceny-potravin-budou-dale-stoupat>

KLEKNER, Radim. *Aktuálně.cz: Fukušima otřásla důvěrou v jádro* [online]. Centrum Holdings, 2009-2013, Publikováno 24. 3. 2011. [cit. 19. 3. 2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/grafika/2011/03/24/evropa-reaguje-na-fukusimu/>

Kurzy.cz: Graf USD / EUR, ČNB, grafy kurzů měn [online]. AliaWeb, s. r. o., 2000-2013, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzy.asp?A=G&V=3&m1=EUR&m2=USD&od=1.1.2007&do=31.12.2011&T=0>

MORAVCOVÁ, Michala. *Novinky.cz: Akciové trhy ve spárech výsledkové zóny* [online]. Borgis, a. s. 2003-2013, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z:

<http://www.novinky.cz/ekonomika/svet-investovani/300320-akciove-trhy-ve-sporech-vysledkove-sezony.html>

MORAVCOVÁ, Michala. *Novinky.cz: Raketový nárůst těžby ropy a plynu v USA mění rovnováhu ve světě* [online]. Borgis, a. s., 2003-2013, [cit. 20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/298208-raketovy-narust-tezby-ropy-a-plynu-v-usa-meni-rovnovahu-ve-svete.html>

NATO Review: Potravinová krize a bezpečnost – otázky a odpovědi [online]. [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.nato.int/docu/review/2008/05/FS_QA/CS/index.htm

Predictions in Economy: The Futures of the World Economy [online]. Prediction in Economy, 2011, [cit. 21. 4. 2013]. Dostupné z: <http://econp.org/the-future-of-the-world-economy/>

Red Eko. *Aktuálně.cz: Japonská ekonomika překvapila jen mírným poklesem* [online]. Centrum Holdings, 1999-2013, Publikováno 15. 8. 2011. [cit. 18. 3. 2013]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/business-ve-svete/clanek.phtml?id=710739>

Ropa.cz: *Produkce a spotřeba v číslech* [online]. Weball, s. r. o., 2004-2013, [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/produkce-a-spotreba-ropy-v-cislech/>

Ropa.cz: *Ropa a ekonomika* [online]. Weball, s. r. o., 2004-2013, [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/ropa-a-ekonomika/>

Ropa.cz: *Význam ropy* [online]. Weball, s. r. o., 2004-2013, [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/vyznam-ropy/>

The World Bank: *Unemployment, total (% of total labor force)*, [online]. The World Bank Group, 2013. [cit. 15. 4. 2013]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS>

TICHÁ, Milena. *RVP.cz: Globalizace a regionalizace světového hospodářství* [online]. RVP.cz, 2013, [cit. 18. 4. 2013]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/G/1278/GLOBALIZACE-A-REGIONALIZACE-SVETOVEHO-HOSPODARSTVI.html/>

TOMAN, Luděk. *ČMKOS: studie, ekonomické analýzy, prognózy* [online]. ČMKOS, 2013, Publikováno 14. 6. 2012. [cit. 15. 4. 2013]. Dostupné z:

<http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku>

VOCÍLKA, Aleš. *FinExpert.cz: Vývoj ceny ropy – poptávku doplní rozvíjející se trhy* [online]. Mladá fronta, a. s., 2013, Publikováno 20. 7. 2009. [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/vyvoj-ceny-ropy--poptavku-doplni-rozvijejici-se-trhy>

Wiki knihovna. HDP [online]. Praha: wiki knihovna.cz, 2013. [cit. 12. 4. 2013]. Dostupné z: <http://wiki.knihovna.cz/index.php?title=HDP>

Wikipedie: Americká hypoteční krize 2007 [online]. Praha: Wikipedie, 2013, [cit. 8. 4. 2013]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Americk%C3%A1_hypote%C4%8Dn%C3%AD_krize_2007

Wikipedie: Dluhová krize v Řecku [online]. Praha: Wikipedie, 2013, [cit. 6. 4. 2013]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dluhov%C3%A1_krize_v_%C5%98ecku

10 ABSTRAKT

SEDLÁČEK, Daniel. *Vývoj světové ekonomiky v období 2007 – 2011*. Bakalářská práce. Cheb: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 56 s., 2013

Klíčová slova: faktor, krize, perspektiva, světová ekonomika

Cílem této bakalářské práce je charakterizovat vývoj světové ekonomiky v období 2007 – 2011. Vývoj hodnotí pomocí makroekonomických ukazatelů. Dále autor seznamuje čtenáře s faktory, které nejvíce ovlivnily vývoj světové ekonomiky v uvedeném období, a definuje jejich příčiny, průběh a dopady na globální ekonomiku. V závěru práce se nachází kapitola o perspektivách světové ekonomiky do krátkodobé i dlouhodobé budoucnosti a krátké shrnutí jejího vývoje.

11 ABSTRACT

SEDLÁČEK, Daniel. Development of the World economy in years 2007 to 2011.
Bachelor Thesis. The Faculty of Economics University of West Bohemia, 56 s., 2013

Klíčová slova: crisis, factor, perspective, world economy

The object of this bachelor thesis is to characterize the development of world economics during the years 2007 – 2011. The development is valorized using macroeconomic indices. Further on the author introduces the factors that have influenced the development of the world economics in this period the most and defines their causes, course and effects on global economics. In the final part there is a chapter considering the perspective of world economics in a short-term and long-term future and a short summary of its development.